

برگزاری همایش

اصلاح قانون مالیات‌ها مستقیم نگرش‌ها و چالش‌ها

در روز چهارشنبه پنجم اسفند سال جاری، شاهد برگزاری موفق همایش «اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم، نگرش‌ها و چالش‌ها» توسط جامعه حسابداران رسمی ایران بودیم. در این همایش که با حضور جناب آقای دکتر علی طیب‌نیا، وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی، جناب آقای دکتر تقوی‌نژاد ریاست محترم سازمان امور مالیاتی، اعضای شورای عالی، هیئت مدیره و جمع کثیری از اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران برگزار شد، گروهی از اساتید و برگزارندگان حرفه و آشنا به موضوعات مالیاتی، جنبه‌های مختلفی از مالیات‌ستانی، مالیات‌ها و به ویژه قانون مالیات‌های مستقیم و تغییراتی که اخیراً در آن صورت گرفته است را مورد بحث و بررسی قرار دادند. مقرر شده است قانون اصلاح شده مالیات‌های مستقیم از ابتدای سال ۱۳۹۵ در کشور اجرایی شود.

و حضور در جلسه هیات محترم دولت، دعوت ما را پذیرفتند و قرار است در ساعت یازده پس از خاتمه جلسه هیات دولت در خدمتشان باشیم، همچنین جناب آقای دکتر تقوی‌نژاد ریاست محترم سازمان امور مالیاتی، جناب آقای دکتر نصیری اقدم دبیر کمیسیون اقتصادی دولت، و سایر مسئولان محترم سازمان امور مالیاتی، شرکا، مدیران و همکاران عزیز در مؤسسات حسابرسی و

در همین محل توسط جامعه حسابداران رسمی برگزار گردید که نشانگر تلاش هیات مدیره برای مشارکت بیشتر اعضا در امور جامعه است.

با سلام و عرض ادب و احترام خدمت همه مهمانان بزرگوار و حسابداران رسمی، اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران، تشریف فرمایی جناب آقای دکتر طیب‌نیا وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی را که به رغم ضیق وقت و مشغله زیاد

محمدتقی شیرخوانی
دبیرکل جامعه حسابداران رسمی ایران

سخنرانی افتتاحیه
و خیرمقدم توسط دبیرکل

سپاس و ثنای بی‌پایان بر آستان پروردگار که در کمال رأفت و نهایت عطوفت، نعمت برگزاری این همایش را به ما عطا فرمود. در ۲۹ بهمن سال قبل نیز به یاری خداوند متعال همایش حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی ایران نیز

سایر مهمانان گرامی را خیرمقدم عرض نموده و خوش آمد می‌گویم و آرزوی سلامتی و شادکامی برای همه شما عزیزان و همپیشگان گرامی را دارم.

در ابتدا، آماري از اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران خدمت شما ارائه می‌دهم که تا این تاریخ تعداد اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران دارای عنوان حسابدار رسمی و دارنده کارت عضویت جامعه بالغ بر ۲۱۵۵ نفر است و تعداد مؤسسات فعال عضو جامعه ۲۶۵ مؤسسه می‌باشد. از اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران، تعداد ۸۸۶ نفر شاغل به عنوان شریک در مؤسسات هستند و تعداد ۲۷۵ نفر شاغل در استخدام مؤسسات و تعداد ۲۲۰ نفر شاغل در سازمان حسابرسی هستند. در ضمن تعداد اعضای فعال به صورت شاغل انفرادی ۶۳ نفر می‌باشند که خوشبختانه نسبت به دو سال قبل کاهش یافته و جذب مؤسسات شده‌اند. همچنین تعداد ۷۱۱ نفر از حسابداران رسمی غیرشاغل بوده و در حرفه فعالیت نمی‌کنند. و اما همایش امروز مربوط به «اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۰/۴/۳۱ و نگرش‌ها و چالش‌ها» می‌باشد. همانطور که مستحضری، مالیات مهمترین ابزار سیاست‌گذاری مالی دولت‌ها برای کنترل و توزیع ثروت در جامعه بوده و همواره بخش بسیار مهمی از درآمدهای دولت‌ها را تشکیل می‌دهد و مالیات ستانی، همیشه از موضوعات مهم و

اساسی دولت‌ها هست. شهروندان مالیات می‌پردازند تا دولت بتواند سیاست‌های اجرایی و وظایف حاکمیتی خود را به نحو شایسته انجام دهد. مالیات‌ستانی نیازمند داشتن فرهنگ مالیاتی مطلوب و تلاش برای دستیابی به عدالت مالیاتی است و زمانی می‌توان به نظام مالیاتی درست دست یافت که در ارکان این نظام یعنی نظام مالیاتی، پاسخگویی، شفافیت و کارائی و عدالت مورد توجه قرار گیرد. در سال‌های اخیر و از برنامه سوم توسعه، از طریق اجرای طرح جامع مالیاتی، اصلاح و بهبود نظام مالیاتی کشور به سازمان امور مالیاتی محول گردیده است. هدف طرح جامع مالیاتی، ایجاد تحول در نظام مالیاتی کشور است، به عبارت دیگر، از طریق نرم افزارهای مالیاتی یکپارچه، ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و اصلاح و مهندسی فرآیندها و روش‌ها افزایش رضایتمندی مؤدیان، کاهش هزینه‌های وصول مالیات و افزایش درآمدهای مالیاتی قابل حصول خواهد بود.

اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم با این هدف صورت می‌گیرد که بستری لازم برای توسعه اقتصادی، استقرار بانک‌های اطلاعاتی، شفاف‌سازی مبادلات اقتصادی و تجاری، دسترسی هدمند به سامانه‌های اطلاعاتی و ترغیب فعالان اقتصادی به ارائه اطلاعات درست، بیش از پیش فراهم گردد.

لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم، در اول آبان ۱۳۹۱، در ۴۳ ماده، تقدیم مجلس شورای اسلامی گردید. کلیات آن در تاریخ هشتم بهمن ماه همان سال در صحن علنی مجلس مورد تصویب قرار گرفت و در تاریخ ۱۸ دی ماه ۱۳۹۲ در کمیسیون اقتصادی تصویب و متعاقباً در یک ماده و ۶۴ بند به هیات رئیسه مجلس تقدیم گردید. فرآیند تصویب قانون در صحن مجلس از هنگام اعلام وصول تا تصویب آن در تاریخ ۳۱ تیرماه ۱۳۹۴، حدود سه سال طول کشیده است.

در فرآیند تدوین این قانون، متأسفانه به رغم توانمندی‌های قابل توجه اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران، این توان و پتانسیل مورد توجه مراجع قانونگذاری کشور قرار نگرفت و از آن بهره‌برداری لازم به عمل نیامد. قانون مالیات‌های مستقیم، مسئولیت‌هایی را به عهده حسابداران،

حسابرسان، مؤسسات حسابرسی، مؤدیان مالیاتی، کارکنان بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری گذاشته که با عنایت به این مسئولیت‌ها و برای درک ویژگی‌ها و چالش‌های اصلاحیه قانون مالیات‌ها، در همایش امروز، موضوعات مهمی چون چشم‌انداز نظام جامع مالیاتی کشور، فرآیند تدوین اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم و چالش‌های آن و مسئولیت‌های حسابداران و حسابرسان در مواجهه با این قانون مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. آقای شیرخونی، در خاتمه در بیانات خود، ضمن تشکر از مسئولان مالیاتی و باتشکر از همکاران جامعه حسابداران رسمی ایران در برگزاری مطلوب همایش، اظهار امیدواری کرد که همایش حاوی مطالب ارزشمندی برای حضار گرامی باشد.

دکتر مهدی کرباسیان
رئیس شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران

نقش جامع حسابداران رسمی در اقتصاد کشور

در روزهای بعد از جنگ تحمیلی، ماده واحده استفاده از خدمات تخصصی حسابداران ذی‌صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، در سال ۱۳۷۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و به رغم قدمت بیش از ۷۰ ساله حرفه حسابرسی و تأکید ماده واحده فوق به دلیل سیطره اقتصاد دولتی تا سال ۱۳۸۰، موضوع تشکیل عملی جامعه

حسابداران رسمی به‌تولید انجامید. اگر چه از عمر جامعه بیش از ۱۴ سال نمی‌گذرد، اما نقش و کارکرد همین دوره کوتاه، نشان داده که توانمندی‌های جامعه غیرقابل انکار است. جامعه حسابداران، دارای بیش از ۲۰۰۰ حسابدار رسمی، بیش از ۲۵۰ مؤسسه حسابرسی و بیش از ده هزار نفر افراد مشغول به خدمت در امر شفاف‌سازی اقتصاد کشور است.

بدون شک، فاصله قابل ملاحظه‌ای بین انتظارات اقتصاد کشور از حرفه، با آنچه هست وجود دارد که بخشی از آن متوجه حرفه و بخش قابل توجه دیگر آن متوجه دولت و قانونگذاران می‌باشد. بررسی اجمالی تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران نشان می‌دهد که آن نهاد توسط دولت و در قاعده دولتی تأسیس شده، به‌طوری‌که نقش و نفوذ دولت در سر سطر اساسنامه جامعه حسابداران به وضوح قابل مشاهده می‌باشد اما متأسفانه دید تنگ‌نظرانه‌ای منبعث از اقتصاد سر تا پا دولتی وجود دارد که همین اساسنامه را هم بر نمی‌تابد و مرتباً یاد آور نهاد نظارتی دیگری است که مشخص نیست آن نهاد دیگر، چه کار دیگری قرار است انجام دهد. تغییرات شگرفی که در جهان اقتصاد روی داده و توانائی مؤسسات بزرگ حسابرسی در جهان سرمایه باعث گردیده که روز به روز این مؤسسات، نقش‌های مهمتری را در اقتصاد جهانی برعهده گیرند. انتشار گزارش «اقتصاد جهان در سال ۲۰۵۰» توسط مؤسسه حسابرسی پرایس واتر‌هاوس کوپرز و «گزارش تغییرات زیست محیطی جهان» توسط مؤسسه حسابرسی دیلویت اندتوش، از یکطرف و حضور این مؤسسات در دعاوی بین‌المللی به‌ویژه در دعاوی بین‌المللی و دعاوی چندگانه مالی - حقوقی نشان می‌دهد که چنانچه دولت قصد استفاده از خدمات جامعه حسابداران رسمی را داشته باشد باید بستر و مناسبات رشد این حرفه را از طریق اصلاح اساسنامه و بازنگری جدی در مفاد وظایف مؤسسات حسابرسی به‌عمل آورد.

اینجانب به‌عنوان کسی که خود مسئولیت دولتی در نهاد تصمیم‌ساز برای جامعه حسابداران رسمی بوده، شهادت می‌دهم که تأسیس و نظارت عالی‌ه جامعه حسابداران رسمی ایران، از ابتدای تأسیس عملاً نقش دولت بسیار پررنگ بوده و

چنانچه در حوزه نظارت بر آن نارسائی وجود داشته و نیز ناشی از همین پررنگی است و لاغیر و لذا طرح مباحث جدیدی برای نظارت بیشتر در قالب نهاد ناظر، جز اتلاف وقت و ناکارآمدی بیشتر نخواهد بود زیرا ساز و کار نظارت را باید فعال کرد والا تشکیل و تعدد نهادهای نظارتی بی‌حاصل فقط هزینه‌های جامعه را بالا خواهد برد و نتیجه مطلوب نخواهد داد.

حرفه حسابداری، در معنای کلی، پیوندی عمیق با شفاف‌سازی، حسابداری و پاسخگوئی دارد. تحقیقات مستند دو دهه اخیر درباره نقش حسابداری و حسابرسی نیز موبد همین موضوع می‌باشد. در چارچوب این نظریه، جایگاه و شأن حسابداران رسمی به‌عنوان «امین ناظر ملت» در جوامع مختلف، بسی فراتر از نقش حرفه‌ای آنان در چارچوب استانداردهای حسابداری و حسابرسی است. به همین علت امروزه اساساً با واژه‌هایی نظیر مسئولیت اجتماعی، حسابرسی اجتماعی، حسابرسی زیست محیطی (توسعه پایدار) مواجه شده‌ایم. بررسی پیشینه حرفه حسابرسی نشان می‌دهد که این حرفه زمانی می‌تواند نقش اصلی خود را در جامعه ایفا کند که برخواسته از ضرورت‌های خاص هر جامعه باشد. بدین معنی که چنانچه در جامعه‌ای، مفاهیمی چون پاسخگوئی، حسابداری، شفافیت موضوعیت نداشته باشند این حرفه نیز قادر به حیات و استمرار نمی‌باشد. در حال حاضر، مهمترین مسئولیت‌های حسابرسان، تأکید بر شناخت حسابرسان از محیط کنترلی، ریسک تجاری، شناخت کسب و کارهای جدید به‌عنوان بخشی از فرآیند عملیات حسابرسی است. همچنین افزایش مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان در مقابل جامعه در ارتباط با موضوعات نوین اقتصاد جهانی نظیر پول‌شوئی، فساد و تقلبات گسترده بحث‌های خاصی را پیرامون استقلال حسابرسان و تغییر در مقررات نظارتی مربوط به حسابرسان پیش آورده است. شاید در راستای همین مسئولیت‌های جدید است که بازار سرمایه جهانی حتی در مورد تشکیل مؤسسات حسابرسی و فراهم آوردن راهکارهای قانونی برای مقابله با فساد و تقلب در مؤسسات حسابرسی هم قوانین خاصی را تحت قانون حاکمیت شرکتی تدوین

نموده است. استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) به منظور استفاده شرکت‌های بورسی در سراسر جهان است که در حال حاضر بیش از ۱۲۰ کشور در سراسر جهان استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را برای شرکت‌های بورسی الزامی کرده‌اند و برخی دیگر در شرف پیوستن به آن هستند.

استفاده از سیستم مالیاتی از ابزارهایی است که دولت‌ها از آن برای کاهش نابرابری استفاده می‌کنند

دلیل اصلی پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری، این است که حسابداری در دنیای امروزی، به دنبال ایجاد یکپارچگی جهانی در سطحی وسیع هم در بازارها و هم در سیاست‌گذاری‌ها است. منظور از این سیاست‌گذاری‌ها در واقع کاهش هزینه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات است. برای ایجاد این یکپارچگی لزوماً باید استانداردهای گزارشگری مالی و عملکرد آنها مد نظر قرار گیرد. نتیجه تحقیقات انجام شده در کشورهایی که استانداردهای بین‌المللی حسابداری را پذیرفته‌اند نشان می‌دهد که مقایسه‌پذیری جهانی و فراملیتی امروزه نیاز حیاتی برای بازار و محققان و نیاز حیاتی برای سرمایه‌گذاران در امر تصمیم‌گیری است که با استفاده از استانداردهای بین‌المللی حسابداری این نیازها تا حدی بر طرف می‌شود. بدون شک سرمایه‌گذاران خارجی نیز در ایران علاقمندند که بتوانند این استانداردها را در گزارشگری واحدهای ایرانی مشاهده کنند، زیرا با درک استانداردها، اطلاعات را به درستی تفسیر و از این‌رو، تصمیمات بهتری را بر اساس آن اطلاعات اتخاذ کرده و این مساله می‌تواند به کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاران نیز منجر شود. چارچوب‌های قانونی و حقوقی متفاوت کشورها، از موارد مهمی است که در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی

دکتر علی طیب نیا
وزیر امور اقتصادی و دارایی

نظام مالیات کارآمد تضمین کننده اقتصاد غیرنفته

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و العاقبه للمتقين

خدمت همه حضار محترم، اعضای جامعه حسابداران رسمی سلام عرض می کنم و برای همگی آرزوی توفیق، صحت، سلامت و سربلندی دارم.

ایام فاطمیه را هم به همه شما عزیزان تسلیت عرض می کنم. خوشحالم از اینکه این فرصت نصیب بنده شد در این جمع عزیز حضور پیدا کنم و راجع به یکی از مهمترین مسائل مربوط به اصلاحات ساختاری کشور یعنی طرح جامع مالیاتی با هم گفت و گو داشته باشیم. خوشحالم از اینکه شاهد پیشرفت و توسعه روزافزون جامعه حسابداران رسمی ایران به لحاظ کمی و کیفی هستیم. از ابتدایی که تدوین آئین نامه های مربوط به شکل گیری جامعه حسابداران رسمی ایران در دولت مطرح بود این افتخار را داشتیم که در تنظیم این آئین نامه ها مشارکت داشته باشیم و زمانی که اصلاحیه قانون مالیات های مستقیم در سال ۸۰ در دست رسیدگی بود احکامی در خصوص استفاده از خدمات جامعه پیش بینی شد. در آن جلسات هم حضور داشتیم و امروز می بینم به

حسابداری وجود دارد. ساده ترین راه این است که در مورد مجموعه منحصر به فردی از مقررات بین المللی به توافق رسید و این مقررات را در سیستم ها و استانداردهای ملی گنجانید یا آنها را در کنار این استانداردها قرار داد. هر قدر میزان همکاری بیشتر شود، کشورها به مجموعه منحصر به فردی از سیستم های حسابداری جهانی دست خواهند یافت. بنابراین می توان نتیجه گرفت لذا ایجاد راهکارهای مالیاتی به منظور رفع مشکلات اجرایی این استانداردها در ایران از اهم خواسته های بازار سرمایه و حرفه حسابرسی در ایران است.

یادآوری این موضوع خالی از فایده نیست که طبق اظهارات مدیر عامل محترم سازمان حسابرسی، از ۲۵۰ هزار شرکت ارائه دهنده اظهارنامه مالیاتی، صرفاً ۲۷ هزار شرکت مورد حسابرسی قرار گرفته اند که بسیاری از عملیات غیر شفاف اقتصادی کشور در همان شرکت هایی است که اساساً یا اظهارنامه نمی دهند یا مالیات پرداز نیستند!

نگاهی به مواد قانون اصلاح قانون مالیات های مستقیم نشان می دهد که اجرای اصولی این قانون در برقراری و استقرار مناسب طرح جامع مالیاتی و استفاده مطلوب از توانمندی های جامعه حسابداران رسمی به ویژه در فرآیند ماده ۲۷۲ خواهد بود به طوری که دستگاه مالیات ستانی از زمان اجرای طرح جامعه مالیاتی، نسبت به همه اشخاص مالیات پذیر عدالت مالیاتی را رعایت نمایند. البته در این میان سازمان مالیاتی باید توجه نماید که بدلیل حساسیت اجرای طرح جامع مالیاتی و آشکار شدن برخی تاریکخانه های اقتصادی، توجه هر چه بیشتر به نقطه نظرات فعالان اقتصادی و همچنین نظارت و کنترل بیشتر بر ماموران مالیاتی به منظور جلوگیری از اعمال سلیقه و تفسیرهای یکطرفه ماموران مالیاتی از مواد قانون، در دستور ویژه قرار گیرد زیرا دستیابی با اهداف برنامه ششم توسعه اجتماعی - اقتصادی برنامه ششم توسعه به عنوان سومین برنامه از سند چشم انداز بیست ساله، مستلزم آن است که برای دستیابی به نرخ شش درصدی راهکاری مگر مشارکت فعال صاحبان کسب و کار و پایه ای کردن درآمدهای مالیاتی به عنوان درآمد اصلی کشورها نخواهیم داشت.

حمدالله، جامعه توسعه قابل قبولی داشته و در حدود ۲۰۰۰ نفر حسابدار رسمی در جامعه حضور دارند، موجبات خشنودی همه ما را فراهم می کند. رویکرد اصلی دولت، واگذاری امور به مردم است و اینکه امور باید توسط بخش خصوصی و بخش غیردولتی انجام بشود، دولت تنها در حوزه مسائل حاکمیتی یعنی سیاست گذاری، نظارت و تهیه تولید و عرضه کالاها و خدمات عمومی باید وظایفی را انجام دهد و سایر امور همگی باید به بخش خصوصی واگذار شود. تجربه جهانی و مبانی نظری نشان می دهد که در همه حوزه ها، بخش خصوصی از توانایی و کارآمدی بیشتری برخوردار است و ماموریت ها را به نحو مناسبتری انجام می دهد. ما در وزارت امور اقتصادی و دارایی، وظیفه اصلی خود را حمایت از بخش خصوصی، توانمندسازی بخش خصوصی در همه حوزه ها و واگذاری امور به بخش خصوصی می دانیم و در این حوزه خاص که خوشبختانه حوزه های تخصصی و حرفه ای هم هست و ما از حسابداران با صلاحیت زیادی در جامعه برخورداریم. برداشت و نظر شخصی خود من این است که ما باید به سمتی حرکت کنیم که دولت و نهادهای دولتی در حوزه حسابداری و حسابرسی صرفاً وظایف حاکمیتی یعنی سیاست گذاری، نظارت و تدوین و ابلاغ ضوابط و استانداردهای حسابداری و حسابرسی را برعهده داشته باشد و ماموریت ها و فعالیت ها توسط بخش خصوصی انجام شود. ما این موضوع را با همکاران خود در وزارتخانه مطرح کردیم و جهت گیری اصلی دولت و وزارت اقتصادی و دارایی همین است. من امیدوارم هر چه سریع تر بتوانیم به مرحله ای برسیم که این هدف را و این رویکرد را به صورت کامل محقق کنیم و شاهد شرایطی باشیم که وظایف حسابرسی و حسابداری توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران انجام بشود. از اینکه موضوع طرح جامع مالیاتی را برای برگزاری این همایش انتخاب کردیم خوشحالم. اصلاحیه ای که در مجلس با هدف پشتیبانی حقوقی و قانونی از این طرح جامع تصویب و ابلاغ شد. تجربه تحریم و کاهش قیمت نفت که از سال های گذشته شاهد آن هستیم برای چندمین بار، آسیب پذیری ها و نقاط ضعف نظام

اقتصادی را به ما معرفی کرد. وابستگی اقتصاد ما به نفت که عمدتاً در وابستگی بودجه دولت به درآمدهای نفتی نمود پیدا می‌کند. درآمدهای نفتی از نوسانات زیادی برخوردار است و این نوسانات خود را در قالب بودجه دولت نشان می‌دهد و منهای اصلی نوسانات اقتصادی در ایران است. بررسی‌ها و مطالعات نشان می‌دهد هم رشد اقتصادی اندک ما معمول وابستگی اقتصادی ما به درآمدهای نفتی است و هم نوسانات شدیدی که ما در این رشد اقتصادی شاهد آن هستیم، نتیجه و معلول وابستگی به درآمدهای نفتی است. زمانی درآمد نفت افزایش پیدا می‌کند و به بالاتر از صد میلیارد دلار در سال می‌رسد، این درآمدها در قالب بودجه دولت هزینه می‌شود و انبساط را در هزینه‌های دولت ایجاد می‌کند و به تورم و به رکود اقتصادی می‌انجامد. بحث نظری مفصلی را در این زمینه می‌شود انجام داد. ما در همین دوره اخیر که شاهد درآمد بی‌سابقه نفت بودیم شاهد کاهش محسوس رشد اقتصادی هم بودیم، قبل از شروع تحریم‌ها و در دوره‌هایی که درآمد نفتی کاهش پیدا می‌کند مجدداً نتیجه آن رکود و تورم است. بهای نفت چه افزایش و چه کاهش پیدا کند، در هر دو صورت، نتیجه آن رکود و تورم است. ما بارها و بارها این نقطه ضعف را تجربه کردیم. عقل سلیم و شرع می‌گوید مؤمن از یک سوراخ دوبار گزیده نمی‌شود، اما ما متأسفانه بارها و بارها از این سوراخ گزیده شدیم و درس نگرفتیم. این بار دولت مصمم است که تجربه غلط دوران گذشته را دیگر تکرار نکند. خوشبختانه محدودیت‌ها و تحریم‌ها برداشته شد، ان شاء... ما گشایش‌های قابل ملاحظه‌ای را در پیش روی اقتصادی خود خواهیم داشت. اما نباید اشتباهات گذشته را مجدداً تکرار کنیم، ما باید در دوران جدید سعی کنیم براساس سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی وابستگی بودجه خود را به نفت کاهش دهیم و این امکان‌پذیر نیست مگر اینکه بتوانیم نظام مالیاتی کارآمدی داشته باشیم، نظام مالیاتی که بتواند منابع مالی لازم رو برای بودجه دولت تأمین کند، این جهت‌گیری است که دولت انتخاب کرده و طرح جامع مالیاتی می‌خواهد بسترها و شرایط و عوامل لازم برای آن را فراهم کند.

معمولاً در سیستم‌های مختلف، در کشورهای مختلف، مالیات سه مأموریت عمده بر عهده دارد. مأموریت اول نظام مالیاتی در هر کشوری در جهان، تأمین منابع مالی لازم برای هزینه‌های دولت است. همه جای دنیا وظایفی وجود دارد، مأموریت‌هایی وجود دارد که توسط بخش خصوصی قابل انجام نیست. ما در ادبیات اقتصادی به اینها کالاهای عمومی می‌گوییم مثل قانونگذاری، مثل تأمین برخی از کالاهای و خدمات که به طور مشترک توسط همه مردم مورد استفاده قرار می‌گیرد و اگر کسی برای آنها پرداخت نکند نمی‌توانیم آنان را از خدمات این کالاهای و خدمات محروم کنیم. بنابراین همه جای دنیا، مأموریت‌هایی است که دولت باید انجام دهد و بخش خصوصی، انگیزه لازم را برای انجام این‌ها ندارد. طبیعی است که انجام این هزینه‌ها پول می‌خواهد، منابع مالی مورد نیاز هست. این منابع مالی را باید از جایی تأمین کرد. تجربه نشان داده است که کم‌هزینه‌ترین شیوه تأمین مالی هزینه‌های دولت، مالیات است. من نگفتم بهترین شیوه، گفتم کم‌زیان‌ترین شیوه تأمین مالی. چون به این معتقدم که تمام شیوه‌های تأمین مالی دولت از جمله مالیات زیان بار هستند. اگر ما می‌توانستیم بدون هزینه کردن، مأموریت‌های دولت را انجام بدهیم ایده‌آل بود اما طبیعی است که این کار امکان‌پذیر نیست. اگر این پول را از طریق فروش نفت یا از طریق فروش دارایی‌ها تأمین کنیم نتیجه آن همین مشکل مصیبت منابع است. نتیجه آن رشد اقتصادی اندک، سرکوب تولید و مسائلی است که در سال‌های گذشته در اقتصاد ایران دیدیم. اگر از طریق استقراض از بانک مرکزی آن را تأمین مالی کنیم نتیجه آن تورم است، اگر از طریق استقراض از مردم تأمین مالی شود نتیجه آن یک بخش خصوصی کوچک و حذف شدن مردم از صحنه فعالیت‌های اقتصادی است. بنابراین در بین همه شیوه‌ها، کم‌هزینه‌ترین شیوه تأمین مالی از طریق مالیات است و به همین دلیل است که اکثر کشورهای جهان به سمت مالیات حرکت کردند. اثر دومی که مالیات دارد یا کارکرد دوم مالیات، نابرابری در توزیع درآمد است. یکی از ابزارهایی که دولت‌ها از آن برای کاهش نابرابری

استفاده می‌کنند، استفاده از سیستم مالیاتی است. هم مالیات‌هایی مثبت هم مالیات‌های منفی یعنی پرداخت‌های انتقالی و کمک‌های بلاعوضی که دولت می‌کند. از کسانی که درآمد و دارایی دارند مالیات می‌گیرند و هر چه درآمد و دارایی بیشتر باشد با نرخ بالاتر مالیات گرفته می‌شود و کسانی که درآمد آنان از یک حداقل معین کمتر است مشمول دریافت کمک‌های دولت یعنی مالیات منفی قرار می‌گیرند. این مالیات‌های مثبت و منفی، به ویژه، اگر تصاعدی باشد زمینه را برای کاهش نابرابری‌ها فراهم می‌کند. و نهایتاً نقش سومی که مالیات در هر جامعه‌ای ایفا می‌کند نقش مالیات به عنوان یک تثبیت‌کننده است. سیاست‌های مالیاتی، یک ابزار اعمال سیاست‌هایی برای مقابله با تورم و برای مقابله با رکود است. در دوران رکود، قاعداً نرخ مالیات باید کاهش پیدا کند، کاهش نرخ مالیات باعث می‌شود درآمد قابل تصرف مردم افزایش پیدا کرده و افزایش مصرف به افزایش هزینه‌های مردم می‌انجامد و اثر ضد رکودی دارد. در دوره‌های تورم، اصل بر این است که باید نرخ مالیات افزایش پیدا کند و درآمد قابل تصرف و تقاضای کل را کاهش بدهد تا اثرات ضد تورمی داشته باشد. البته مالیات بر درآمد بطور خودکار این کار را انجام می‌دهد چون وقتی افراد در رکود قرار می‌گیرند و درآمد ملی کاهش پیدا می‌کند مالیات بر درآمد خود به خود به صورت خودکار و بدون اینکه نیازی به تصمیم‌گیری توسط دولت یا مجلس باشد، کاهش پیدا می‌کند، به همین دلیل است که به مالیات بر درآمد، یک تثبیت‌کننده خودکار گفته می‌شود زیرا بطور خودکار، زمینه را برای کاهش نوسانات اقتصادی فراهم می‌کند، متأسفانه بررسی‌ها و مطالعات حاکی از این است که سیستم مالیاتی ما، هیچ کدام از این وظایف را یا هیچ کدام از این مأموریت‌ها را به نحو مناسب و شایسته انجام نمی‌دهد، سیستم مالیاتی ما طی سال‌های گذشته هیچ موقع قادر نبوده درآمد کافی برای دولت ایجاد کند. شاید وجود یک درآمد سهل‌الوصول بنام نفت از سال‌های دور باعث شده تلاش جدی برای ساماندهی نظام مالیاتی و تأمین هزینه‌ها از طریق مالیات صورت نگیرد اگر نسبت مالیات به GDP را به

عنوان یک شاخص برای کارآمدی نظام مالیاتی در نظر بگیریم متأسفانه می‌بینیم که در ایران نسبت مالیات به GDP در سال‌های گذشته، عموماً حول و حوش ۶ درصد نوسان کرده و این در حالیست که در کشورهای جهان معمولاً بالای ۲۰ درصد و در کشورهای پیشرفته به خصوص کشورهای اروپای شمالی بالای ۴۰ درصد است. ما در مطالعه‌ای که کردیم حتی در این کشورهای نفتی هم، این نسبت در ایران، از سایر کشورها پایین‌تر و کمتر است. بنابراین مالیات قادر نیست درآمدی را برای دولت تأمین کند. اقدامات متعددی در دهه گذشته صورت گرفت. اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم نرخ مالیات شرکت‌ها را به ۲۵ درصد تقلیل داد. قانون مالیات بر ارزش افزوده در ایران تصویب شد و یک پایه جدید یعنی مصرف به پایه‌های مالیاتی ما اضافه شد. همه فکر می‌کردیم که این اصلاحات و با اصلاحات دیگری که انجام شد سهم مالیات از GDP افزایش پیدا می‌کند اما متأسفانه این سهم افزایش پیدا نکرد.

از ویژگی‌های نظام مالیاتی کارآمد و مطلوب این است که ضمانت‌های اجرایی لازم برای آن در خود قانون پیش‌بینی شده باشد

به رغم این اصلاحات عمده، نسبت در حد ۶ درصد نوسان کرده و باقی ماند. اگر سایر شاخص‌ها یعنی نسبت مالیات از منابع دولت و نسبت مالیات از هزینه‌های جاری دولت را هم در نظر بگیریم. همه این شاخص‌ها حاکی از این است که سیستم مالیاتی ما قادر نیست وظایف و مأموریت‌های خود را به نحو مناسبی انجام بدهد و سیستم مالیاتی ما ناکارآمد است، از طرف دیگر، همه اگر می‌خواهیم تورم را به طور اصولی در ایران مهار کنیم و اگر می‌خواهیم به یک رشد اقتصادی مستمر

و پایدار دسترسی پیدا کنیم، قطعاً باید نظام مالیاتی مناسب داشته باشیم. بدون یک نظام مالیاتی که بتواند هزینه‌های دولت را تأمین بکند ما قادر نخواهیم بود اهداف خود را در زمینه رشد و تورم عملیاتی کنیم. پس چه باید کرد؟ اینجا بود که سازمان امور مالیاتی کشور، طرح جامع مالیاتی رو کلید زد و مؤسسه دیپلومیت وضعیت موجود نظام مالیاتی ایران رو تجزیه و تحلیل و ارزیابی کرد. مشکلات و چالش‌های عمده‌ای در نظام مالیاتی ما وجود دارد. وضعیت مطلوب برای نظام مالیاتی ایران هم بررسی و یک وضعیت مناسب، طراحی و تدوین شد. شکاف موجود بین وضع حاضر با وضع مطلوب هم شناسایی و نهایتاً ۳۲ پروژه طراحی و تدوین شد که اجرای کامل این ۳۲ پروژه می‌تواند طرح جامع را به صورت موفق عملیاتی کند. این لایحه‌ای که به مجلس تقدیم شد و اصلاحیه‌ای که اخیراً در مجلس به تصویب رسید براساس نتایج این طرح نوشته شده و هدف این بوده است که بینیم برای اجرای طرح جامع چه تغییرات و چه اصلاحاتی در قانون مالیاتی باید صورت بگیرد تا ما بتوانیم طرح جامع را عملیاتی کنیم.

یکی از این چالش‌ها که نظام مالیاتی ما هنوز هم با آن به صورت جدی مواجه است وجود معافیت‌های مالیاتی ناکارآمد است. ما در حوزه‌های مختلف، معافیت‌های مالیاتی داریم و هدف از معافیت‌های مالیاتی این بوده است که مشوق‌های لازم را برای تولید و سرمایه‌گذاری فراهم کنیم اما واقعاً این معافیت‌ها باعث شد سرمایه‌گذاری و تولید افزایش پیدا کند؟ بررسی و تجربه ما نشان می‌دهد که نه، به هیچ وجه این معافیت‌ها، مشوق‌های لازم را فراهم نکرد بدلیل اینکه ساختار این معافیت‌ها، ساختاری هدفمند نبود. حمایت‌هایی که عام است، حمایت‌هایی که همه را در بر می‌گیرد، حمایت‌هایی که مشروط نیست، حمایت‌هایی که هدفمند و زمانبندی شده و مقید به زمان محدود نیست هیچ جای دنیا، نتایج مطلوبی به بار نمی‌آورد، مثل این که معلم سر کلاس، به همه دانشجویها اعم از اینکه وضعیت تحصیلی مناسب یا نامناسب داشته باشند، به همه آنان یک نمره واحد ۱۸-۱۹-۲۰ بدهد. طبیعی است که این کار به جای اینکه محرک کار بیشتر

باشد می‌تواند زمینه کاهلی و عدم کارایی را فراهم کند. متأسفانه از ویژگی‌های این معافیت‌ها هم این بوده و هست که البته الان برای آن فکری شده که مشروط به انجام تکالیف خاص و از جمله ارائه اظهارنامه به سازمان امور مالیاتی هم نبوده است. بنابراین اصلاً کسی که به او معافیت داده می‌شود یا فعالیتی که به آن معافیت داده می‌شود از مشمول قانون خارج می‌شود. هیچ تکلیفی برای ثبت نام، هیچ تکلیفی برای ارائه اطلاعات راجع به وضع درآمد و هزینه‌ها برای آنها در نظر گرفته نشده بود. البته ما در سال‌های اخیر استفاده از معافیت را مشروط به ارائه اظهارنامه مالیاتی کردیم و هیچکس بدون ارائه اظهارنامه نمی‌تواند از معافیت‌های قانونی استفاده کند. یکی دیگر از ویژگی‌های نظام مالیاتی ما، مشکلات عدم دسترسی به اطلاعات اقتصادی بوده و هنوز هم هست. ما در گذشته به اطلاعات مردم دسترسی نداشتیم و الان هم نداریم. اگر چه که زمینه‌ها برای ایجاد سامانه متمرکز اطلاعاتی فراهم شده اما هنوز با شرایط مطلوب، فاصله بسیاری زیادی داریم.

درآمد و هزینه مؤدیان مالیاتی برای سیستم مالیاتی ما روشن نیست و وقتی اطلاعات روشن نباشد زمینه برای تعاملات ناسالم فراهم می‌شود. مالیات دیگر براساس اطلاعات شفاف و روشن دریافت نمی‌شود، عدالت بین مؤدیان مالیاتی رعایت نخواهد شد، دولت از درآمد خود محروم می‌شود و متأسفانه زمینه برای روز و ظهور فساد فراهم می‌گردد. این یکی از مشکلات عمده‌ای است که در طرح جامعه سعی شده و برای آن راه حل مناسبی در نظر گرفته شود.

ضعف در ضمانت‌های اجرایی، از مشکلاتی است که در نظام مالیاتی ما وجود داشته و اینکه شما روی کاغذ یک قانون خوب بنویسید و یک سیستم مالیاتی خوب را طراحی کنید کفایت نمی‌کند. از ویژگی‌های نظام مالیاتی کارآمد و مطلوب این است که ضمانت‌های اجرایی لازم برای آن در خود قانون پیش‌بینی شده باشد. متأسفانه در قانون ما، ضمانت‌های لازم وجود نداشت. اگر کسی از پرداخت مالیات طفره می‌رفت یا فرار می‌کرد، ما امکان برخورد مناسب با او را نداشتیم. افراد مکلف به ارائه اظهارنامه برای استفاده از معافیت، تخفیفات نبودند و اگر کسانی از پرداخت

**اصلاحیه قانون
مالیات‌های مستقیم
که اصلاحیه آن به
تصویب مجلس شورای
اسلامی رسیده، از
ابتدای سال ۱۳۹۵ باید
به مرحله اجرا برسد**

بوده، ساده‌سازی و شفاف‌سازی مقررات، گسترش مالیات الکترونیک و مکانیزه کردن فرآیندها، بازنگری در ساختار معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی، توسعه نظام اطلاعات مالیاتی، تقویت ضمانت‌های اجرایی، اصلاح ساختار و چابک‌سازی نظام اجرایی، گسترش پایه‌های مالیاتی، تعدیل نرخ‌ها و رفع تبعیض‌ها و ارتقای فرهنگ خود اظهاری است. بحث ایجاد ارتباط بین معافیت‌های مالیاتی با سرمایه‌گذاری، اشتغال زایی، مشارکت سرمایه‌گذار خارجی و محل استقرار بنگاه‌های اقتصادی، از ابزارهایی بوده که مورد استفاده قرار گرفته تا بتوانیم از معافیت‌ها به صورت هدفمندی برای افزایش سرمایه‌گذاری استفاده کنیم. ایجاد انعطاف پذیری در نظام مالیاتی از جهت پذیرش روش‌های مختلف استهلاک و اینکه هزینه فرصت آورده نقدی شرکا در بنگاه را به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی بپذیریم و زمینه برای افزایش سرمایه‌گذاری سهامداران در بنگاه‌ها فراهم کنیم. تسری معافیت‌های مالیاتی که برای واحدهای صنعتی و معدنی در نظر گرفته شده بود به واحدهایی که تولیدکننده خدمات هستند. یک تصور غلط در ایران همیشه وجود داشته که خدمات تولید نیست. تولید فقط آن چیزی است که جنبه فیزیکی داشته باشد و این در حالیست که چیزی حدود ۵۰ درصد اشتغال ما در بخش خدماتی و بیش از ۵۰ درصد GDP ما از بخش خدمات حاصل می‌شود بنابراین سعی شده است که معافیت‌ها به بخش‌های خدماتی مثل گردشگری هم تسری داده شود. برقراری مالیات برای نهادها و بنیادهای انقلاب اسلامی با

است پرونده مالیاتی یک نفر به جز در اصفهان، یک جزء آن در تبریز و یک جزء آن در مشهد رسیدگی شود. وقتی شما بتوانید کار را به صورت سیستماتیک انجام بدهید، روابط را قطع کنید و بر پایه اطلاعات مالیات را تشخیص بدهید طبیعی است که بسیاری از مشکلات مرتفع خواهد شد و نهایتاً پیچیدگی‌هایی از بین خواهد رفت که در قوانین ما و از جمله قانون مالیات‌ها وجود دارد. در کتاب‌های مالی معمولاً نوشته می‌شود که سیستم مالیاتی مطلوب، سیستمی است که قوانین آن، ساده و راحت باشد. عامه مردم بتوانند این قوانین را بفهمند و تکلیف خود را در قبال این قانون بدانند، از امتیازات آن بتوانند برخوردار شوند، وظایفی که برعهده آنهاست بتوانند انجام بدهند، مخاطب قانون مالیات‌ها، میلیون‌ها مؤدی است با سطح سواد کاملاً متفاوت، باید بتوانند بفهمند، باید از خدمات مشاورین مالیاتی استفاده شود اما خود مؤدی هم باید بتواند تکلیف خود را در قبال قانون بداند. قانون ما اینقدر پیچیده است که من فکر می‌کنم در همین جمعی که اینجا حضور دارند و همه جزء حسابداران رسمی و مدیران سازمان امور مالیاتی هستند، در مورد برخی از تبصره‌ها و مفاد قانون مالیاتی، احتمالاً اگر بین دو یا سه نفر بحث کنیم سه برداشت متفاوت از آن حاصل می‌شود. وقتی قانون به گونه‌ای پیچیده نوشته می‌شود که قابلیت برداشت‌های متفاوتی از آن وجود دارد چه انتظاری از مؤدی داریم حتی اگر مشاوره مالیاتی هم داشته باشد. یک اصل که در اصلاحات مدنظر بوده و تا حدودی موفق بوده، این است که قانون باید ساده‌سازی شود. بسیاری از پیچیدگی‌ها، رفتارهای دوگانه، سه گانه، چندگانه‌ای باعث شده که ما با پایه‌های مالیاتی مختلف، با اشخاص مختلف برخورد‌های متفاوت داریم. اصل بر این است که اینها را باید ساده، یکسان و هماهنگ کنیم تا قانون زمینه اجرای بیشتری داشته باشد، خوشبختانه بسیاری از این مواردی که من اشاره کردم در اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مدنظر قرار گرفت.

من این اصلاحیه‌های قانون مالیات‌ها را می‌توانم در ۹ محور عمده خلاصه کنم. عمده محورهایی که در اصلاحیه مدنظر

مالیات طفره می‌رفتند ما امکان اینکه جرائم جدی برای آنان در نظر بگیریم وجود نداشت. در همه جای دنیا، فرار از پرداخت مالیات، عدم ارائه اظهارنامه، جرم اجتماعی بزرگ محسوب می‌شود و شدیدترین تنبیهات را برای چنین متخلفاتی در نظر می‌گیرند. اما متأسفانه ما در شرایطی قرار گرفته‌ایم که فردی به خود اجازه می‌دهد در مسئولیت قانونی بالا قرار بگیرد، برای چند سال متوالی اظهارنامه ندهد، مالیات معوقه سیصد و هشتاد میلیون تومانی هم داشته باشد و با گردن کلفتی تمام از وزیر سؤال کند که چرا از من مالیات مطالبه می‌کنید؟ در دنیا با چنین آدمی چکار می‌کنند؟ ما در هیچ جای دنیا چنین وضعیتی را نمی‌بینیم، مردم خود مدعی می‌شوند، در کشورهای پیشرفته، اگر کسی از پرداخت مالیات فرار کند اولین کسی که مدعی می‌شود خود مردم هستند مثل اینکه ساختمانی را با هم ساختیم که دارای ۱۰ واحد یا آپارتمان است. این واحد مسکونی یک سری هزینه‌هایی مانند مشاعات، هزینه آب و برق و سرایدار و امثالهم دارد و یکی از ساکنان بگوید که من هزینه سرایدار و آب و برق مصرفی و مشاعات را پرداخت نمی‌کنم. معنی این حرف این است که به جای او فرد دیگری باید این پرداخت را انجام دهد. خوشبختانه در قانون جدید احکامی پیش‌بینی شده که اینگونه تخلفات جرم محسوب می‌شود و این امکان فراهم شده تا با آنان برخورد مناسب صورت گیرد.

شیوه شناسایی و تشخیص مالیات در سیستم مالی ما، یک سیستم سنتی است. سیستم سنتی که بدون داشتن اطلاعات شفاف و روشن از طریق تعامل و چانه زنی بین مامور مالیاتی و فردی به نام مؤدی مالیاتی، میزان مالیات مشخص می‌شود. طبیعی است که هر جا زمینه برای ارتباط، تعامل، چانه زنی بین مامورین دولتی و غیردولتی با اشخاص و ذینفعان فراهم شود و وجود داشته باشد، فساد هم به دنبال آن خواهد آمد. در سیستم جدید، در طرح جامع، تمام تلاش بر این بوده که ارتباط بین ماموران و مؤدیان قطع شود مالیات نباید توسط یک مامور و در قالب یک پرونده رسیدگی شود. سیستم جدید، سیستمی کارکرد محور است و ممکن

در صد هستیم سهم مالیات را از درآمد ملی و از هزینه‌های دولت افزایش دهیم. اما همزمان مایل نیستیم نرخ مالیات را به ویژه برای معافیت‌های تولیدی افزایش دهیم. پس چه باید کرد؟ مطالعات نشان می‌دهد که اگر ما بتوانیم جلوی فرار مالیاتی رو بگیریم، نسبت مالیات به GDP که در حال حدود ۶ درصد هست را به راحتی می‌توانیم به بالای ۱۲ درصد افزایش بدهیم. هدف اصلی طرح جامع این است که با ایجاد سیستم مکانیزه با ایجاد سامانه اطلاعاتی و با استقرار سیستم مدیریت ریسک و با تغییرات انجام شده در روش شناسایی و تشخیص جلوی فرار مالیاتی را بگیرد و من فکر می‌کنم که مجموع احکام پیش‌بینی شده و سازوکارهایی که در سازمان امور مالیاتی فراهم شده، خوشبختانه این امکان را الان برای ما به صورت کامل مهیا کرده است. همکاران من در سازمان امور مالیاتی قول دادند و خود را متعهد کردند که تا بهمن سال ۱۳۹۵، طرح جامع انشالله بتواند به صورت کامل عملیاتی شود و ما بتوانیم از این سیستم بهره‌گیری کنیم. قدم‌های موثری برداشته شده الان نرم افزار یکپارچه مالیاتی که به هر حال کار بزرگی است در بعضی از واحدها، به صورت آزمایشی کار می‌کند تا نقاط ضعف آن شناسایی شود، سامانه اطلاعاتی ایجاد شده و بخشی از اطلاعات در سامانه موجود می‌باشد، بنای ما

ما الان حداکثر نرخ مالیات بر درآمد را برای اشخاص حقیقی در حد ۲۵ درصد داریم. نرخ مالیات بر درآمد، نرخ مالیات برای سفته و برات و موارد مشابه آن که در گذشته سه یا دو در هزار بود به نیم در هزار کاهش پیدا کرد. کارکنان بخش دولتی و بخش غیردولتی با نگاه متفاوت مشمول مالیات می‌شدند که این تبعیض برداشته شد. با دارایی‌های متوفی، رفتار متفاوتی انجام می‌شد. اگر دارایی، سهم شرکت در شرکت یا سپرده در نزد بانک‌ها بود مالیات آن متفاوت بود، الان در قانون جدید اصلاح شد. معافیت‌های بنگاه‌های تولیدی به واحدهای خدماتی نیز تسری پیدا کرد. معافیتی که برای صادرات کالا، کالاهای غیرنفتی در قانون در نظر گرفته شده بود به صادرات خدمات هم تسری داده شد. برای اینکه طرح و قانون بتواند ضمانت اجرایی لازم را داشته باشند پیش‌بینی‌های بسیار خوبی شده از جمله اینکه در سازمان مالیاتی سامانه‌ای متمرکز برای تمرکز اطلاعات مؤدیان ایجاد شود و هم دستگاه‌ها و نهادها مکلف شدند که اطلاعات لازم را در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار دهند. من فکر می‌کنم با مجموعه اصلاحات انجام شده و اصلاحاتی که من فرصت اشاره به آنها رو پیدا نکردم زمینه برای برخورد و مقابله اصولی با پدیده فرار مالیاتی فراهم شده است. ما

این هدف صورت گرفته است که زمینه رقابت بین فعالان اقتصادی فراهم و انگیزه برای حضور هر چه بیشتر بخش خصوصی فراهم شود. تغییر نگاه از مالیات بر درآمد به مالیات بر دارایی در مورد ارث وجود دارد. ارث را ما در گذشته در ایران همیشه درآمد تلقی می‌کردیم. این در حالی است که یکبار خود فرد در زمان حیات، مالیات بر درآمد خود را پرداخت کرده بود و حالا ما می‌ایم از وارث، یک مالیات بر درآمد مجدد را مطالبه می‌کردیم. این موضوع را خیلی از مراجع هم به لحاظ تطابق با شرع زیر سؤال برده بودند. در قانون جدید، دیگر ارث، درآمد محسوب نمی‌شود بلکه ارث نوعی نقل و انتقال جبری دارایی محسوب می‌شود و بنابراین ما با شرایط نقل و انتقال اموال و دارایی، آن را مشمول مالیات کردیم. قطعاً تسهیلات زیادی را برای مؤدیان فراهم می‌کند. حداقل و حداکثر نرخ مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی از ۲۵ درصد به ۲۵ درصد کاهش پیدا کرد. این هم برای رفع تبعیضی بود که وجود داشت و شاید ما، تا جایی که من دیدم شاید تنها کشور جهان هستیم که نرخ نهایی مالیات اشخاص حقیقی آن، می‌توانست از اشخاص حقوقی بالاتر باشد. این نقیصه که در اصلاحیه سال ۸۰ به وجود آمده بود خوشبختانه در این اصلاحیه جدید بر طرف شد و

دکتر علی نصیری اقدم
اصلاح قانون
حداقل ۵ سال زمان نیاز دارد

استقرار یک سیستم مدیریت ریسک است که مؤدیان مالیاتی را به سه گروه مؤدیان پر ریسک، مؤدیان متوسط و مؤدیان کم ریسک تقسیم می کند و فشار شناسایی متوجه مؤدیان پر ریسک می شود. شاید پرونده حدود ۱۰ درصد مؤدیان باید به صورت کامل رسیدگی شود. منطق اقتصادی هم همین را می گوید. ما می خواهیم به جای اینکه زمانی را برای این اختصاص دهیم تا پرونده هزار تا مؤدی کوچک را رسیدگی کنیم، با رسیدگی درست به پرونده یک مؤدی می توانیم همان درآمد یا بیشتر از آن را کسب کنیم. من فکر می کنم که در این زمینه، شما اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران می توانید کمک شایان توجهی به سازمان امور مالیاتی کشور کنید. قاعدتا سازمان امور مالیاتی نمی تواند و نباید هم وظایف خود را بخصوص در زمینه حسابرسی مالیاتی توسط ماموران خود انجام بدهد. ما باید سعی کنیم همان طور که از سیستم های مدرن و مکانیزه استفاده می کنیم از قابلیت های ارزشمند موجود در جامعه حسابداران رسمی ایران نیز استفاده کنیم. اگر وظیفه حسابرسی مالیاتی با استفاده از قابلیت ها و توانایی هایی که در این جامعه خوشبختانه به وجود آمده انجام شود، قطعاً کار را برای سازمان امور مالیاتی بسیار ساده تر و راحت تر می کند و ما می توانیم با کارکنان کمتر و با دقت بیشتر، انشالله مالیات مؤدیان مالیاتی را شناسایی و وصول کنیم.

امیدوارم که خداوند بزرگ به همه ما و شما این توفیق را عنایت بفرماید که وظیفه خود را در قبال ملت ایران انجام دهیم ما الان در شرایط بسیار حساس و مهم تاریخی قرار گرفته ایم. از دوران تحریم خارج شدیم. یک جنگ اقتصادی تمام عیار را با موفقیت پشت سر گذاشتیم و امروز زمان سازندگی در عرصه اقتصادی کشور است. سازندگی برای اصلاح ساختارهای اقتصادی نامتعادل و نامتوازی است که در کشور ما وجود دارد و من فکر می کنم خط مقدم این جبهه، اصلاح نظام مالیاتی است. از همه شما عزیزان در جامعه حسابداران رسمی ایران برای اصلاح این نظام و خدمات به مردم خوب کشور عزیزمان ایران یاری می طلبم.

والسلام علیکم و رحمه اله و برکاته

و مجموع اینها تا با هم پیوند نخورند، امکان این را نداریم که، یک قانون درست را در کشور داشته باشیم و نکته ای که من خودم به لحاظ تدریس در دانشگاه کاملاً ملاحظه می کنم این است که ما ممکن است نظریه اقتصادی مالیات را بدانیم ولی نمی دانیم این را چه جوری ترجمه کنیم که حقوقدان ها هم بفهمند، حسابداران هم بفهمند، اعضای سازمان هم بتوانند با دیگران مرتبط شوند و با هم زبان مشترک داشته باشند.

حدس می زنم در دیگر رشته ها هم وقتی که مبحث حسابداری مالیاتی مطرح می شود، نظریه اقتصادی مالیاتی کم رنگتر گفته می شود. در دانشکده حقوق، وقتی حقوق مالیاتی گفته می شود، ابعاد حسابداری و اقتصادی آن کم رنگ تر می شود، شاید نیاز باشد که یک گرایش هایی تعریف کنیم که این گرایش ها بتواند به این سه جنبه بپردازد. در فرآیند تدوین، یک توزیع چهارمی را هم فهمیدیم و آن اینکه سیاست هم بسیار مهم است و اگر نفهمیم که یک پیشنهاد خوب را در چه مقطع زمانی مطرح کنیم و چگونه از این دفاع کنیم ممکن است به یک قانون بد تبدیل شود.

نکته دوم، این است از عزیزانی دعوت می کنیم که در فرآیندها حضور دارند. ما به طور مستمر از آقایان سلامی، جمشیدی فرد و تقی نژادعمران و دیگران برای رسیدگی به این موضوعات استفاده می کنیم و اگر زمینه ای باشد که به صورت مستمر و نهادینه، این ارتباط برقرار باشد ما از جانب کمیسیون اقتصادی دولت استقبال می کنیم و نکته دیگری که می خواهیم عرض کنیم این است که از مشاوره هایی که دوستان به آن اشاره کردند و گفتند که ما حاضریم مشاوره بدهیم، ما از این موضوع استقبال می کنیم. بدون مشاوره هیچ کاری نمی شود انجام داد.

ولی نکته مهم این است که گاهی اوقات، منظوم جامعه نیست، مشاوره هایی که به تصمیم گیرندگان می دهند احساس می کنیم خیلی مشاوره های خطرناکی است. مثلاً در مورد مالیات بر ارزش افزوده در مجلس مشاوره داده شده که ما این را برداریم و به جای آن، مالیات فروش بگذاریم. از نظر من که اقتصاد

عمده دلیلی که خدمت شما رسیدم این بود که در زمان تدوین و بررسی این لایحه در مجلس، من خدمت عزیزان در مرکز پژوهش های مجلس بودم و الان هم که زمان تدوین مقررات این قانون در دولت هست من در کمیسیون اقتصاد دولت باز در خدمت عزیزان هستم. من قبل از اینکه بحثم را شروع کنم می خواهم دو نکته را خدمت شما عرض کنم.

نکته ای که در فرآیند تدوین، تصویب و کم کم شروع اجرای قانون مالیات های مستقیم و به موازات آن قانون مالیات های ارزش افزوده متوجه آن شدم و شاید برای شما بدیهی باشد ولی برای من خیلی جالب و مهم است این است که در فرآیند تدوین قانون، ما هیچ رشته ای را نداریم که متخصص مطلق این قانون باشد. یعنی من اقتصاد خوانده بودم و ابعاد اقتصادی موضوع را بلد بودم. دوستانی از بخش های حقوقی می آمدند و از زاویه حقوقی، این بحث را مطرح می کردند و دوستانی از جامعه می آمدند و ما خدمت آنان بودیم که در واقع از زاویه حسابداری و حسابرسی می گفتند که اگر این بند را به این ترتیب بنویسید به لحاظ اجرایی چه خواهد شد

خوانده‌ام جایگزین کردن این دو سیاست در اقتصاد ایران مثل انفجار بمب اتم در نظام مالی کشور است. البته در جاهای دیگر ممکن است این گونه نباشد. به این اندازه خطرناک است چون ما دوباره در چرخه وضع مالیات‌های مضاعف از فعالان اقتصادی، قرار گرفته و این خیلی خطیر است. یا در مورد نرخ صفر که در مالیات بر ارزش افزوده وجود دارد. در دنیا، ما مطالعه کردیم. به سه یا چهار حوزه نرخ صفر را استفاده می‌کنند اما هیچ وقت توصیه به تعدد نرخ نمی‌کنند. چه نرخ صفر و چه نرخ‌های متفاوت. مخصوصاً برای کشورهایی که در شروع داستان هستند.

تسهیل امور اشخاص حقوقی و حقیقی خارجی، از طریق ساده‌سازی مقررات درآمد مشمول مالیات و کاهش ضریب مالیاتی آنها و کسری معافیت مالیاتی به مبالغ مربوط به خرید لوازم و تجهیزات در قراردادهای بخش غیردولتی نیز از اهمیت برخوردار است

اگر شما به تصمیم‌سازان توصیه کنید که نرخ صفری وجود دارد و علاوه بر نرخ‌های عمومی نرخ‌های دیگری را می‌شود گذاشت که برخی کشورهای پیشرفته هم گذاشته‌اند. این به معنی تعطیل کردن کل نظام مالیات بر ارزش افزوده در اقتصاد ایران است که حالا شما دلیل آن را بهتر از من می‌دانید. من فقط خواستم یادآوری کنم که اگر بشود تشکلهایی را درست کرد که راجع به مشاوره‌هایی که داده می‌شود یک تاملی بشود، یک جمع‌بندی بشود بعد اینها را منتقل کرد، شاید خیلی کمک کند.

از نظر اقتصادی و چیزی که خود در فرآیند رسیدگی‌ها به عنوان کارشناس به آن توجه داشته‌ام سه نوع مالیات بیشتر نمی‌توانیم وضع کنیم؛ مالیات بر جریان درآمدها می‌توانیم وضع کنیم یا مالیات بر جریان مخارج یا مالیات بر استهلاک موجودی که همان ثروت است. در ایران مالیات مخارج VIT است. مالیات درآمد، مالیات‌های مستقیم است و مالیات سوم که در دنیا خیلی کم رنگ شده مالیات ثروت است. ما بحث زیادی از مواردی که در قانون مالیات‌های مستقیم داریم و الان هم بعضاً داریم که موضوع مالیات درآمد محسوب می‌شد اما مالیات ثروت بود. مثلاً مالیات نقل و انتقال، مالیاتی نیست که از محل کسب عایدی اخذ شود. بلکه روی نقل و انتقال از اسناد اخذ می‌شود. این از نظر اقتصادی، توجیه ندارد.

زمانی هم که اینها وضع شدند برای این بود که مثل همین ماده ۱۰۴ که حذف شده، در آن زمان نمی‌دانستیم مالیات بردآمد را بگیریم و آمدیم در گلوگاه‌هایی ایستادیم و روی نقل و انتقال مالیات گرفتیم.

بنابراین، این دیدگاه وجود داشت که ما تاجایی که می‌توانیم از مالیات‌های ثروت جدا بشویم و به سمت مالیات‌های درآمد برویم و جاهایی که توجیه دارد. و متأسفانه در بعضی از موارد که به آن اشاره می‌کنم از این فاصله گرفتیم.

این نکته را عرض می‌کنم که یک اصلاح قانون حداقل ۵ سال زمان نیاز دارد. یعنی اگر ما امروز فهمیدیم اشکالاتی وجود دارد، مدت زمان زیادی را باید بر آن زمینه‌سازی کنیم. در تاریخ ۹۱/۸/۱ این لایحه داده شده است به این معنی که از سال پیش حداقل در دولت روی آن کار شده و در این یکسال، چند ویرایش به روی آن انجام شده است.

بعد از آن در تاریخ ۹۱/۸/۱ تا ۹۴/۴/۳۱ یعنی حدود ۲ سال و ۹ ماه طول کشیده که ما این را از فرآیند مجلس بیرون بکشیم و این نشان‌دهنده فعالیت فعالانی است که می‌خواستند این را انجام بدهند. و بعد از آن بحث تنظیم مقررات، اعم از آئین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها آغاز می‌شود بنابراین یک نکته زمان بر بودن موضوع است و باید این تصور را که امروز یک اصلاح به ذهنمان رسید سریع

آن را با در برنامه ششم بگذاریم یا در تنظیم مقررات از خودمان دور کنیم. چون اینها نظم قانونی کشور را به هم می‌ریزد. ما یک نظام مالیاتی داریم. مودی باید ۱۰ جای مختلف برود.

یک زمانی ما در مرکز پژوهش‌ها، دنبال این بودیم که آخرین وضعیت قانون مالیات‌ها چیست و آن را پیدا نمی‌کردیم. ما نمی‌فهمیدیم که الان بالاخره قانون حاکم چیست. منظورم امروز نیست. ما امروز کتاب‌هایی را داریم که این کار را انجام می‌دهد و ما قبلاً واقعاً دچار معطل بودیم. اما داخل این، یک نکته دیگری هم هست که آن زمان فرآیند بوروکراتیک است. که در مجلس به طور مشخص وجود دارد و من با اینکه کارمند مرکز پژوهش‌ها بودم منطق گفتمان این را درک نکردم که بالاخره در مجلس باید با چه زبانی حرف زد و با چه فرآیندی حرکت کرد و چگونه بحث را به نتیجه رسانید. ما طی این دو سال و ۹ ماه که من در مرکز پژوهش‌ها بودم دائماً در عجله بودیم یعنی می‌گفتند هفته آینده قرار است این به صحن مجلس برود، هفته بعد باید در کمیسیون تصویب شود و یا هفته بعد فلان می‌شود. دائم در عجله این کار را می‌کردیم و در آخر یک دوره زمانی ۲ سال و ۹ ماهه طول کشید. هنوز مشخص نیست در فرآیند بوروکراتیک مجلس، یک پیشنهاد چگونه مطرح می‌شود و در چه فرآیند زمانی رسیدگی می‌شود و در چه فرآیند زمانی خروجی حاصل می‌شود.

با این فرآیند و هم زمان با آن، چه تعاملی با شورای نگهبان وجود دارد. چون هم زمان مواد تصویب می‌شود و هم شورای نگهبان آن را بر می‌گرداند. دوباره در مجلس تصویب می‌شود و دوباره به شورای نگهبان می‌رود و یک اختلال بسیار بزرگی در این فرآیند وجود دارد. همین اصلاحات شورای نگهبان که شما می‌خواهید عمل کنید مثل مالیات بر ارث، یک چیزی را می‌بینید که کل آن اصلاحی که می‌خواستید مطرح شود را تضعیف می‌کند.

یکی از موفقیت‌ها در اصلاح سال ۹۴، پشتیبانی از طرح جامع مالیاتی است. ما باید به این نکته توجه کنیم نه فقط در این مورد بلکه در تمام موارد دیگری که می‌خواهیم ساز و کاری را در اقتصاد به

راه بیاندازیم. ما نمی‌توانیم یک ایده داشته باشیم و آن ایده را یک ماده قانونی کنیم و بعد انتظار داشته باشیم که اجرا بشود. طرح جامع مالیاتی بیش از ۱۴ یا ۱۵ سال پیش شروع شده اما امروز هنوز به بهره‌برداری کامل نرسیده است. این نیاز به پشتوانه‌هایی داشته که ۱۴ یا ۱۵ سال پیش ممکن بود اصلاً به فکر ما هم نمی‌رسید، ولی امروز این را می‌بینیم یا صندوق‌های مکانیزه فروش، الان ۱۴ یا ۱۵ سال است مطرح شده و تازه دولت در حال تنظیم لایحه‌ای است که در واقع مراحل نهایی آن در دولت طی شده است و می‌خواهد بفرستد و مجلس چون می‌داند این صندوق چیزی نیست که یک نفر فقط بخرد یا بفروشد و صندوق فقط نصب می‌شود. صندوق این نیست. مجموعه‌ای از نظام است که اینها تا به هم مرتبط نشوند امکان اینکه توسعه صندوق داشته باشیم به وجود نخواهد آمد.

طرح جامع هم همینطور است و مهمترین ماموریت آن از زمان تدوین بود که پشتیبانی حقوقی از اجرای طرح جامع مالیاتی را به عمل بیاورد.

اگر طرح جامع بخواهد اجرا بشود ما باید اول بپذیریم که مردم بیایند خود اظهار کنند که چه درآمدی داشته‌اند، چه هزینه‌ای داشته‌اند و بپذیریم که بالای ۹۰ درصد اینها درست است. منتها برای اینکه افراد انگیزه پیدا نکنند و در خلاف منافع مالیاتی حرکت نکنند ما باید اطلاعات لازم را برای کنترل کردن داشته باشیم. این اطلاعات بدون پشتوانه حقوقی حاصل نمی‌شوند و از مهمترین ماموریت‌هایی که در این قانون به نتیجه رسیده، امکان اجرایی کردن اتصال بانک‌های اطلاعاتی به هم دیگر است. منتها در اجرا ممکن است مسئله‌ای وجود داشته باشد که در مورد آن بحث شده، به خصوص در مورد فرآیند هدفمند کردن یارانه‌ها و آن این است که ما نباید به حساب‌های مردم سرکشی کنیم، من این را قاطعانه عرض می‌کنم تشریح اطلاعات اعتباری جزء حقوق عمومی است و در هیچ جای دنیا تشریح اطلاعات اعتباری را جزو قلمرو خصوصی تلقی نمی‌کند.

در مرکز پژوهش‌ها کتابی را به عنوان مبانی حقوقی و اقتصادی سنجش اعتبار منتشر کردیم اونجا به مبانی حقوقی در

کشورهای مختلف کاملاً مقایسه شده است. اطلاعات نباید مخفی شود و البته اطلاعات فردی من هم نباید در اختیار شما باشد. باید به صورت کدبندی شده در اختیار باشد. اگر من خواستم معامله‌ای انجام بدهم می‌توانم درخواست بدهم که من می‌خواهم این معامله را انجام بدهم و با رضایت خاطر خودم می‌توانید اطلاعات من را چک کنید. اگر راضی نیستیم اطلاعات من بررسی بشود به این معنی است که من خودم از انجام معامله انصراف داده‌ام.

نکته دیگری که مادر تدوین لایحه، متوجه آن بودیم و تا جایی که می‌توانستیم تلاش کردیم این کار را انجام بدهیم، این بود که وقتی بحث مفاصاها و گواهی‌های تایید، اطلاعات بانک‌ها به همدیگر وجود داشت من اگر خواستم یک چیزی رو ثبت کنم بروم از جای دیگری یک گواهی را بگیرم، مردم را معطل خودمان کنیم تا جایی که شد صرف‌نظر کنیم. لذا هر جایی از این نوع موارد بود این را به دسترسی بر خط تبدیل کردیم یعنی اگر برای کسی یک محدودیتی وجود دارد، آن نهاد محدودیت‌گذار باید امکان دسترسی بر خط را به سازمان بدهد و سازمان با آن دسترسی برخط مشی به صورت آنلاین رسیدگی‌ها را انجام بدهد و بالعکس، اگر سازمان می‌خواهد محدودیت‌هایی را برای دیگران قرار دهد اطلاعاتش باید به صورت برخط در اختیار دیگران باشد. در بحث ضمانت اجرا، اگر ضمانت اجراهای ما در همین حدی که الان هست باقی می‌ماند مطمئن باشید همین اروپایی‌ها و غربی‌ها که ما می‌گوییم خیلی تمکین مالیاتی می‌کنند اگر به کشور ما می‌آمدند سنگفرش‌های آن را هم جمع می‌کردند و

می‌بردند. یعنی تا زمانی که ضمانت‌های اجرایی قانون تقویت نشود، ممکن است شما به بعضی از آنها ایراد بگیرید یا بعضی‌ها را سختگیرانه بدانید اما تا زمانی که من متوجه نشوم ادامه کسب و کار و حیات اقتصادی من در کشور منوط به صداقت در امر مالیات است امکان توسعه مالیاتی پیدا نمی‌شود. خیلی از دوستانی که امروز از خارج از کشور برگشته‌اند شاید به دلیل این نبوده که خیلی علاقه‌ای به ما داشته‌اند بلکه به دلیل این بوده که دیگر یک فرار یا تخلفی مرتکب شدند و یا دیگر امکان ادامه کسب و کار در آن کشور را نداشتند ما تا به این نقطه نرسیم از نظر شخصی من امکان توسعه نظام مالیاتی را نخواهیم داشت. در این قانون، تا جایی که ممکن بوده تلاش کردیم این کار را بکنیم. ممکن است ایرادهایی وجود داشته باشد که آن ایرادها باید تجزیه و تحلیل و بررسی شود. نکته دیگری که می‌خواستیم به آن اشاره کنم و شاید جالب باشد عنوان آن را گذاشتم «بار صافی که کج به مقصد رسید» نمی‌دانم چقدر عنوان خوبی است؟ ولی در مورد مالیات بر ارث، نظامی که داشتیم این بود که می‌گفتیم یک نفری که فوت می‌کند، کلیه اموالش باید مشخص شود و در قالب اظهارنامه‌ای، ظرف شش ماه اظهار شود و ظرف سه ماه بعد هم مالیات آن پرداخت شود. این باعث شده بود که ما در نظام مالیاتی هزینه دایره ارثمان در سال ۹۲ حدود صد بیست میلیارد ریال و کل درآمدی را هم که از اینجا به دست می‌آوریم صد و بیست میلیارد تومان بود. بعد مردم چه مصیبتی را متحمل می‌شدند؟ کسی که پدرش فوت کرده بود و مادرش زنده بود باید می‌رفت و انحصار وراثت می‌گرفت و بعد اظهارنامه می‌داد و بعد مالیات آن را می‌داد و یا اگر می‌خواستند بخشی از اموال متوفی را برای تجهیزیه دختر خود خرج کنند دچار مشکل بودند. من نمی‌دانم الگوی این موضوع پیشنهاد چه کسی بود اما به نظر می‌رسید الگوی دقیقی بود که اگر فرض کنیم این فرد متوفی امروز زنده بود چگونه ما با او برخورد مالیاتی می‌کردیم؟ وقت مردنش هم باید به همان صورت برخورد کنیم. حالا اگر می‌گویید که توزیع بین نسلی هم داشته باشید به کمی نرخ آن را بالاتر

بحث مالیات به نرخ صفر دقیقاً بخشی از آن دیدگاه‌هایی است که در سازمان امور مالیاتی وجود دارد و می‌تواند تحقق پیدا کند

ببرید و با این منطق می‌توان به سمت جلو پیش رفت.

اما همزمان نکته‌ای در فرآیند رسیدگی در مجلس مطرح شد و آن این بود که یک فردی که فوت می‌کند ممکن است بدهی‌هایی را داشته باشد که بدهی‌های آن بیش از دارایی‌هایش باشد. اگر شما اجازه بدهید که وارث هنگام نقل و انتقال دارایی‌ها، مالیات را بپردازند، ممکن است این مالیات‌ها بر دارایی‌های متوفی باشد. با این نقد که از لحاظ حقوقی می‌تواند درست باشد. کل این اصلاحیه‌ها را دچار یک خدشه بزرگ کردند و آن اینکه اگر کسی با چنین وضعیت ظرف یکسال باید برود اظهارنامه بدهد، دوباره قبل از اظهارنامه این بند احیا شود.

در حالیکه اگر این یک نکته هزینه می‌شد برای کسب کلیات خوب هم راحت می‌شدند. الان دوباره باز فرآیند اظهارنامه احیا شده، دوباره فرآیند ارزشگذاری اموال، کسر هزینه‌ها و همه اینها احیا شده است. من نمی‌گویم این نکته غلط است، ولی گاهی اوقات شما بهتر از من می‌دانید یک سری از چیزها باید برای یک سری از مسایل هزینه بشود ما حاضر نشدیم در مجلس این کار را انجام بدهیم. مجلس ما مواد ۱۶۹ مکرر را تصویب کرد. مواد ۲۷۲ تا ۲۸۴ را تصویب کرد که هیچکس فکر نمی‌کرد اینها تصویب شوند. در ارث به یک چنین گرمای خورد و متوقف شد. نکته دیگری که در لایحه بود اما در مجلس حذف شد مالیات بر جمع درآمد بود. شما می‌دانید، مالیات بر جمعه درآمد یک نظام مترقی است که می‌گوید من به جای اینکه بروم از هر منبعی مالیات جداگانه اخذ کنم مثلاً ما از حقوق مالیات می‌گیریم، این مالیات که در معنای واقعیش مالیات بر درآمد نیست. بلکه مالیاتی است که به صورت نسبتاً مقطوع ۱۰ درصد از حقوقشان گرفته می‌شود. در حالیکه آن افرادی که مالیات می‌دهند ممکن است درآمدهای خیلی کمی داشته باشند. کارمندهایی که یک و نیم میلیون تومان حقوق می‌گیرند و بابت سیصد هزار تومان مازاد بر یک و صد و پنجاه مالیات می‌دهند، اینها واقعا مازاد درآمد دارند که به دولت مالیات می‌پردازند؟ نه این نظام می‌گوید که اگر کسی آمد و تمام درآمدهای خود را جمع کرد و سرجمع

اظهارنامه‌ای به دولت داد. در آن اظهارنامه درآمدهای آن مازاد بر هزینه بود آن وقت ما از ایشان مالیات می‌گیریم. این یک مالیات بردرآمد درست است. منتها این در مجلس تصویب نشد. نموداری را تنظیم کردم که استاندارد شده روی درآمد افراد از کم به زیاد در فاصله صفر تا دو محور عمودی متوسط مالیات پرداختی افراد به درآمدها است. به این نرخ متوسط مالیاتی می‌گوییم. نرخ متوسط مالیاتی اگر نظام مالیاتی درست عمل کند باید با افزایش درآمدها رو به افزایش باشد. به این نکته هم اشاره می‌کنم که در زمان تنظیم سیاست اقتصادی، رویکرد غالبی در اقتصاد وجود دارد. آنجا می‌گوید که شما هر سیاست دیگری دارید با رویکرد ارتقای کارایی دنبال کنید، توزیع درآمد را از طریق مالیات‌های تصاعدی دنبال کنید. از طریق مالیات تصاعدی دنبال کردن یعنی با افزایش درآمد نرخ متوسط مالیات افزایش پیدا کند.

اما در ابتدای نمودار، افرادی که درآمدها کنار هم قرار دارد یکی از آنها مالیات صفر می‌پردازد. و دیگری مالیات مثلاً ۳۰ درصدی می‌پردازد. کسی که درآمدش در طیف نیم قرار گرفته است، یکی از آنها صفر مالیات می‌پردازد و دیگری ۳۵ درصد مالیات می‌پردازد. ما یک جامعه فرضی ساختیم و قانون مالیات‌های مستقیم را در آن اعمال کردیم. شما بقیه جاها دنبال کارها باشید اما اینجا فقط توزیع درآمد را به این بسپارید. ما باید این را درست کنیم. منتها چرا این درست نشد؟ اینکه چرا لایحه در مجلس پیش نرفت، به این دلیل بود که ما نباید دلایل مختلف منابع بسیاری را معاف کردیم و در این حالت، شما نمی‌توانید مالیات بر جمع درآمد بگیرید به این معنی است که معافیت‌ها را کنار گذاشتیم. یا باید همزمان همه معافیت‌ها کنار گذاشته شود یا اینکه باید بگویید من اعتبار تمام اینها را برای شما در نظر می‌گیرم. اگر اعتبار آنها را در نظر بگیریم وضع جمع درآمد با عدم وضع تفاوتی نمی‌کند. بنابراین نباید اعتبار را در نظر بگیریم. در نظر نگرفتن اعتبار، یعنی حذف معافیت‌ها. منتها کشور نباید به این مرحله برسد که معافیت‌ها را حذف کند. هر کسی مطابق آن قاعده اولی که

گفتم در کشور درآمد کسب کرد، چه در منطقه آزاد و چه در مناطق محروم و چه در قلب اقتصادی کشور باید مالیاتش را بپردازد و هرکسی هم که درآمد به دست نیاورد و کارمند دولت بود و ماهی یک و نیم میلیون حقوق می‌گرفت ما نباید از او مالیات بردرآمد بگیریم. اما تا زمانی که این منطق برای ما جا نیفتد و الزامات آن را فراهم نکنیم نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم سیستم مالیاتی در جهت اهداف اقتصادی ما حرکت کند.

دکتر تقوی نژاد
ریاست محترم سازمان امور مالیاتی کشور

سازمان امور مالیات
به دنبال شفافیت است

همان‌طور که مستحضر هستید، سازمان امور مالیاتی کشور، با تکیه بر مفاهیمی از جامعه هدف، در تلاش است با گفت‌وگوهای بیشتر درباره، بر اصول و موضوعات، با مؤدیان، جامعه و ذی‌نفعان به تفاهم برسد. ما اعتقاد داریم که در شرایط جدید، باید از کسانی که اهل فن هستند و دانش این کار را دارند و در گذشته، تجربیات خوب و ارزشمندی در این زمینه داشتند در نقطه نظرات و در عمل، بهره‌گیری بیشتری داشته باشیم. استحضار دارید که کارهای مهمی در سازمان امور مالیاتی در حال انجام است.

از جمله بحث قانون مالیات‌های مستقیم که اصلاحیه آن به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و از سال ۱۳۹۵ باید به مرحله اجرا برسد. کاری بسیار اساسی و تحولی جدی در نظام مالیاتی کشور که طبیعتاً بخش زیادی از اقتصاد کشور و همچنین مسائل مالی کشور را متأثر می‌کند. شاید اینکه این قانون به‌درستی اجرا شود، بسیار بسیار مهمتر از تدوین قانون باشد که زمان نسبتاً طولانی برای بررسی و تصویب در نهادهای مربوط خصوصاً مجلس شورای اسلامی صرف شده است. باید در اینجا اقدامات اساسی انجام بشود مانند تنظیم آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخش‌نامه‌ها، رویه‌ها که باید مورد عمل مشترک همه ما قرار بگیرد. به طور کلی حدود ۷۴ اقدام در ارتباط با این موضوع باید انجام بگیرد بخشی از آنها، آیین‌نامه‌هایی است که حدود ۲۰ مورد را شامل می‌شود که باید به تصویب هیات‌وزیران برسد یا وزیر محترم اقتصاد و دارایی، آیین‌نامه‌ها را در اختیار گرفته که آنها را تصویب کند. خوشبختانه با تلاش شبانه‌روزی همکاران در سازمان امور مالیاتی کشور، توانستیم بخش عمده‌ای از آیین‌نامه‌ها را در مراحل ابتدایی و به‌صورت کارشناسی تدوین کنیم و در اختیار مراجع ذی‌ربط قرار دهیم. قطعاً استفاده از نقطه نظرات، نخبگان و خبرگان این بخش، به ما کمک خواهد کرد و مشتاق هستیم که از این نقطه نظرات و فرمایشات استفاده کنیم.

اقدام بسیار اساسی و جدی که در سازمان امور مالیاتی کشور در حال انجام است و شما به خوبی از آن اطلاع دارید، بحث طرح جامع مالیاتی است که از طرح‌هایی است که بسیاری از بازیگران عرصه اقتصادی منتظر آن هستند تا به نتیجه برسد. در سالیان گذشته، در بیش از یک دهه، در مرحله تدوین این طرح به‌طور مشخص ۳۲۰ پروژه توسط شرکت ایل رود در نظر گرفته شده است. در مرحله بعد، این کار یعنی بحث نرم‌افزار مربوط به این موضوع یا فعالیت‌هایی که در درون سازمان انجام می‌شده، با ارتباط به این سامانه در درون و در مراجع بیرون از سازمان، بحث بسیار مهمی است، خوشبختانه موفقیت‌های بسیار خوبی در

این زمینه حاصل شده است و امیدواریم که بتوانیم به‌هرحال ظرف مدت مشخصی ۱ تا ۲ سال آینده که خیلی با جدیت و سرعت داریم این کار را دنبال می‌کنیم این طرح را در کشور عملیاتی کنیم.

سازمان امور مالیاتی کشور به دنبال شفافیت است. کاری که عمل شما است. کاری که شماها برای آن تا الآن مجاهدت کردید و در این زمینه، خوب طبیعتاً توسط قانون اختیارات کاملی داده شده است، ما بر آن هستیم که در شرایط جدید، به معنای واقعی و نه شعاری، عدالت را در سازمان امور مالیاتی کشور، به‌عنوان سیاست جدی پیگیری کنیم، عدالت در همه عرصه‌ها، عدالت به اینکه مردم احساس کنند که سازمان وصول‌کننده مالیات به‌درستی نسبت به همه کسانی برخورد می‌کند که باید حقوق حقه دولت را پرداخت کنند. برخورد یکسان، برخورد قانونی و دقیقاً بر مبنای مقرراتی که در اختیار است. مردم باید احساس کنند که پرداخت‌ها از طریق همه اصناف، از طرف همه مردم، از طرف همه گروه‌ها و از طرف همه مشمولین نظام مالیاتی کشور است. چه در مرحله وصول مالیات و مهم‌تر از این، در مورد نحوه مصرف درآمدها در کشور. در آن هم باید عدالت رعایت شود. البته مردم باید آگاهی پیدا کنند که در این مرحله هم عدالت رعایت می‌شود. چه در نقش‌های مختلف، چه در بین گروه‌های مختلف و چه در منطق جغرافیایی، چه کسانی که حق‌دارند از بیت‌المال مسلمین استفاده کنند در این مرحله باید مورد توجه قرار بگیرند.

نکته بسیار بسیار مهم و بااهمیت دیگری که در سازمان امور مالیاتی کشور پیگیری می‌شود و همکاران به آن اعتقاد دارند بحث اعتماد مردم است. ما بر آنیم که اعتماد مردم را جلب کنیم. ما می‌خواهیم بگوییم ایرانی، راستگو است. این را به‌عنوان یک فرهنگ در عمل پیاده کنیم. ما به‌عنوان سازمانی که رسالت داریم فرهنگ صحیح مالیاتی را در کشور پیاده کنیم باید این حق را برای مردم قائل شویم که مردم ما، اطلاعاتی که بیان می‌کنند، اطلاعات دقیق و شفاف است. خوب طبیعتاً باید تمرین کنیم

در همه عرصه‌ها، چه در مرحله تدوین مقررات و چه در هر مرحله‌ای، عملاً به مردم اعتماد کنیم. اجازه بفرمایید بحث محورهای مطرح در قانون مالیات‌های مستقیم را خدمت شما مطرح نمایم. قانون‌گذار، دقیقاً ۹ محور را در بحث بازنگری قانون موردنظر داشته که شامل بحث ساده‌سازی و شفاف‌سازی مقررات و فرآیندها، مکانیزه کردن فرآیندهای مالیاتی (همان بحث مالیات الکترونیکی) اصلاح ساختار مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی، توسعه نظام اطلاعات مالیاتی، ضمانت‌های اجرائی و جرائم مالیاتی، اصلاح ساختار و چابک‌سازی، گسترش پایه‌های مالیاتی می‌باشد که از طریق ایجاد منابع جدید باید به وجود بیاید. سازمان امور مالیاتی و دولت قصد دارند که در سال آینده، با کاهش درآمدهای نفتی، درآمدهای مالیاتی را افزایش دهد و این از یک‌طرف، یک ذهنیت خوب را به وجود آورده که همه این اعتقاد را دارند که حجم اقتصادی کشور به نحوی تعریف شود که سهم درآمدهای مالیاتی از GDP افزایش پیدا کند. سهم درآمدهای مالیاتی از بودجه عمومی دولت افزایش یابد و بخش عمده هزینه‌های جاری دولت از طریق مالیات تأمین شود. همه این‌ها خوب است که فرهنگ‌سازی شود و باید همه پذیرند که مالیات پرداخت کنند اما اینکه تصور شود که سال آینده، یک شوک وارد می‌شود و اگر نارسایی در بحث درآمدهای دولت، خصوصاً از طریق درآمدهای نفتی ایجاد می‌شود ممکن است سازمان امور مالیاتی بخواهد با فشار بیشتر و مضاعف به مردم برای تأمین کسری بودجه دولت اقدام کند چنین چیزی موردنظر نیست. قرار نیست به کسانی که در حال حاضر مالیات پرداخت می‌کنند فشار مضاعفی وارد شود. قرار است که در آینده، منابع جدیدی شناسایی شوند و در این زمینه هم سازوکارهای خوبی در سازمان امور مالیاتی به وجود آمده و واحدهای جدیدی ایجاد شده و راهکارهایی شناسایی شده برای واحد یابی، به‌صورت مختلف صورت گرفته است و تلاش شده است تا بتوانیم بخش‌های مختلفی از اقتصاد را که تاکنون در دامنه وصول مالیات قرار نداشته، در این دامنه قرار دهیم؛

بنابراین بحث گسترش پایه‌های مالیاتی از محورهای جدی است. بحث تعدیل نرخ‌ها و رفع تبعیض‌های مالیاتی است و ارتقای فرهنگ مالیاتی و خود اظهاری در این زمینه در بندبند قانون نیز مورد توجه قرار گرفته است.

بحث مالیات بر ارث از مواردی است که در قانون به‌طور جدی مورد توجه قرار گرفته، و در این زمینه هم اصلاح و هم کاهش تکالیف مالیاتی وراثت را داریم. مقررات ساختار جدید مالیات بر ارث تنظیم شده چه در بخش تسلیم اظهارنامه و رسیدگی و ۱۷ ماده از مالیات بر ارث حذف شده و همچنین ماده ۱۲۴ قانون حذف شده امکان کسر دیون و هزینه‌هایی که متوفی دارد. بحث اصلاح فرآوردها بر قانون ارث، مشابه فرآوردهای مالیات نقل و انتقال، شامل کاهش پیچیدگی مقررات مالیاتی ارث و همچنین کاهش هزینه‌های تمکین و هزینه‌های وصول برای رعایت شفاف‌سازی، بحث اصلاح ترکیب اعضای کمیسیون تقویم املاک، تعیین ارزش معاملاتی متناسب با ارزش‌های روز و تعیین مبنای محاسبه سایر عوارض و وجوه مرتبط با ارزش معاملاتی، بحث تصحیح و تسریع در تصمیم‌گیری، فرآوردها و افزایش درآمدهای مالیاتی افزایش اختیارات سازمان امور مالیاتی در تعیین ارزش معاملاتی مطرح است.

مالیات و مالیات گیری
مهمترین کارکرد دولت
در تأمین منابع است
که این کارکرد مهم
تحت تأثیر نحوه کاربرد
الزام آور چارچوب
نظری در قانون گذاری
خواهد بود

تسهیل امور اشخاص حقوقی و حقیقی خارجی، از طریق ساده‌سازی مقررات درآمد مشمول مالیات و کاهش ضریب مالیاتی آنها و تسری معافیت مالیاتی به

مبالغ مربوط به خرید لوازم و تجهیزات در قراردادهای بخش غیردولتی نیز از اهمیت برخوردار است. در این زمینه، جهت‌گیری دولت، جلب سرمایه‌گذاری‌های خارجی است. همان‌طوری که در جهت‌گیری‌های دولت هم وجود دارد. برای تحقق رشد ۸ درصدی اقتصاد کشور قرار هست علاوه بر تجهیز منابع داخلی سالانه حدود ۸ میلیارد دلار از منابع خارجی جذب شود. اگر ما بخواهیم تحقق رشد ۸ درصدی در اقتصاد داشته باشیم باید حتماً زمینه این امر را فراهم کنیم که به‌هر حال، بحث رفع تبعیض‌ها میان اشخاص حقوقی دولتی و غیردولتی در مواجهه با سرمایه‌گذاران خارجی و جلب سرمایه‌گذاری خارجی از آثار اصلاح این قانون خواهد بود.

بحث اعمال نرخ‌های ماده ۱۳۱ نسبت به مجموع درآمد اشخاص حقیقی بیش از یک واحد شغلی، پس از کسب معافیت و حذف مالیات علی‌الحساب تکلیفی موضوع ماده ۱۰۴، از دغدغه‌های همکاران من در سازمان امور مالیاتی کشور است که در سال‌های آغاز اصلاح قانون ممکن است بخشی از درآمدهای ما که ناشی از علی‌الحساب‌های دریافتی از پیمانکاران است دچار مشکل شود. اما اعتقاد داریم که در این زمینه، هم برای سالم‌سازی محیط کار و هم برای ایجاد ارتباط مناسب بین مؤدیان و مأمورین ما و هم رفع تبعیض‌های موجود، قطعاً اگرچه در سال‌های اول مشکلاتی داریم ولی نهایتاً این فرآیند به افزایش درآمدها در این بخش منجر خواهد شد.

در ارتباط با بحث مکانیزه کردن فرآوردهای مالیاتی، بحث نگهداری و ارائه دفاتر، اسناد و مدارک به‌صورت الکترونیکی به‌جای دستی برای گروه‌های مؤدیانی است که در ماده ۶۵ نام آنها تسریع شده و در تنظیم آیین‌نامه اجرائی و دستورالعمل ماده ۹۵ نیز تلاش کردیم تا آنجایی که امکان دارد واقعاً ساده‌سازی صورت گرفته و در ارتباط با اینکه به گروه‌هایی شامل می‌شوند و گروه‌ها به چه شکلی دفاتر خود را نگهداری کنند اقدامات به‌نحوه انجام شود که تنشی به وجود نیاید و اشخاص با شرایط سخت‌تری مواجه نشوند. جایگزینی سیستم‌های الکترونیکی و نگهداری حساب به‌جای دفاتر روزنامه و کل به

شکل فیزیکی و سنتی و امکان ایجاد بایگانی‌های الکترونیکی در سازمان و پیاده‌سازی طرح جامع مالیاتی در آینده نزدیک صورت خواهد گرفت و ما بالاخره می‌توانیم نوعی ارتباط بین مؤدیان و طرح در این زمینه برقرار کنیم و در این زمینه کارایی نظام مالیاتی را افزایش دهیم.

تعیین ترتیبات و زمینه‌های اجرایی مربوط به فرآوردهای مالیاتی از قبیل ثبت‌نام، نحوه ارائه اظهارنامه و پرداخت مالیات، رسیدگی، مطالبه و وصول مالیات و ثبت اعتراضات مؤدیان، ابلاغ اوراق مالیاتی و تعیین ادارات امور مالیاتی ذی‌صلاح به‌صورت الکترونیکی مطرح است و تأملات الکترونیکی بین سازمان و مؤدیان وجود می‌آید تا بتوانم همزمان با ایجاد بانک‌های اطلاعاتی بشرح پیش‌بینی شده در طرح جامع، تسهیلاتی برای امور مؤدیان ایجاد کنیم. خصوصاً از طریق ارائه اظهارنامه مالیاتی و سایر فرآوردهای موجود در این زمینه، بین ما و مؤدیان، اتصال سامانه‌های مربوط به مالیات نقل و انتقال املاک سازمان امور مالیاتی و سامانه سازمان ثبت اسناد کشور به‌صورت آنلاین صورت گرفته و اعلام میزان بدهی ملک مورد انتقال به‌صورت الکترونیکی به دفاتر اسناد رسمی طبق تبصره ۴ ماده ۱۸۷ در این زمینه تسریع شود.

سازمان امور مالیاتی بر آن است که بخشی از فعالیت‌های خود را در آینده برون‌سپاری کند. در جهت‌گیری‌های ما، از مواردی که شاید در آینده نزدیک عملیاتی شود و در حال حاضر، هم جزء محورهای کلی است، بحث برون‌سپاری مالیات نقل و انتقال املاک به دفاتر اسناد رسمی است تا بتوانیم در این زمینه نسبت به افزایش رضایتمندی مؤدیان، قدم‌هایی را برداریم.

در بحث ساختار مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی مورد داریم. شاید از نقاط قوت قانون جدید، خصوصاً در شرایط حاضر، این است که برای بحث افزایش تولید و اشتغال، سرمایه‌گذاری، صادرات، اقداماتی باید صورت گیرد. در این زمینه، در موارد مختلف و در بندهای مختلف، معافیت‌هایی برای سازمان امور مالیاتی در نظر گرفته شده است

است که از محل آورده نقدی تأمین می‌شود. در این زمینه باز باید اشخاص حقوقی عضو بورس، ایجاد انگیزه شود تا بتوانند نسبت به افزایش سرمایه خود در موعد مشخص و مورد نیاز اقدام نمایند. معافیت مالیاتی سود دریافتی متعلق به آورده فردی اشخاص برای تأمین مالی بنگاه‌های تولیدی و همچنین تلقی سود بانکی بنگاه‌ها به‌عنوان تسهیلات مذکور به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول، از مسائلی است که وجود دارد، هم محدودیت منابع بانکی است هم اینکه بالاخره با توجه به اینکه بعضی از بنگاه‌ها، امکان تأمین مالی برای آن‌ها وجود دارد که اشخاص خود از آورده‌های خود استفاده کنند. این‌که بالاخره در نظر گرفته شده است که بدانیم آورده نقدی اشخاص را مثل نرخ‌های مشارکت مستقیم بانکی کشور لحاظ کرده و تشویق کنیم برای افراد و برای سهامداران انگیزه ایجاد می‌کند که بنگاه‌ها را از طریق منابع بانکی بتوانند تأمین کنند. نهایتاً حجم وام‌دهی در اقتصاد افزایش پیدا می‌کند و سرمایه‌گذاری و تولید هم که مورد توجه بیشتر قرار خواهد گرفت.

در ماده ۱۳۲ قانون، در این زمینه معافیت‌های بسیار وسیعی را در نظر گرفته‌شده و تقویت و تولید سرمایه‌گذاری

اقتصاد مقاومتی، از فعالیت‌های دقیقی که باید انجام شود، بحث تکمیل زنجیره‌های تولید و تکمیل فعالیت‌هایی است که در درون اقتصاد کشور در بخش تولید باید صورت گیرد. در اینجا، ضمن اینکه، از صادرات مواد خام جلوگیری خواهد شد و معافیت کمتری برای مواد خام در نظر گرفته شده است. طبیعتاً تکمیل زنجیره تولید کشور به تولید کشور کمک خواهد کرد و از تولید متکی بر ارزش افزوده داخلی، حمایت بیشتری صورت خواهد گرفت.

بحث تهیه مقررات استهلاک دارایی‌های استهلاک‌پذیر با رعایت استانداردهای حسابداری، عدم شمول مالیات بر درآمد نسبت به افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های اشخاص حقوقی در چند ماده اشاره شده و موادی از قانون هم که در این زمینه احکامی غیر از این بوده، حذف شده است. در این زمینه، بحث هدفمندی مشوق‌های مالیاتی از طریق جایگزینی روش استهلاک شتابان و تسهیل استهلاک مجاز مالیاتی و تشویق تولید سرمایه‌گذاری مورد هدف بوده است.

بحث اعطای معافیت حق تمبر موضوع ماده ۴۸ قانون مالیات‌های مستقیم به افزایش سرمایه در شرکت‌های بورس

و ادبیات جدیدی را در قانون‌نویسی تعریف کرده است. بحث مالیات به نرخ صفر، دقیقاً بخشی از آن دیدگاه‌هایی است که در سازمان وجود دارد و به کمک شما عزیزان می‌تواند تحقق پیدا کند. ما در این زمینه، بحث مالیات با نرخ صفر را می‌خواهیم دقیقاً به این سمت تعریف کنیم و جهت دهیم که برای نگهداری اسناد، نگهداری دفاتر بر مبنای رسیدگی‌های دقیق از طریق دفاتر مؤدیان صورت می‌گیرد تا بتوانیم از طریق اسناد و مدارک به تشخیص و رسیدگی به وضعیت درآمدی مؤدیان برسیم. در این زمینه، اقدامات خیلی خوبی انجام شده است تا شفافیت وجود می‌آید. مؤدیان می‌توانند بانک‌های اطلاعاتی ایجاد کنند. میزان مشوق‌ها افزایش پیدا می‌کند و البته در بعضی جاها هم برای بعضی از دستگاه‌ها، دقیقاً بر مبنای مالیات بر نرخ صفر، اعتبارات مالیاتی در نظر گرفته شده است که از محل اعتبار جمعی و خرجی در قانون بودجه پیش‌بینی شده است. اعمال نرخ صفر مالیاتی برای ۱۰۰ درصد درآمدهای حاصل از صادرات خدمات و کالاهای غیرنفتی و محصولات بخش کشاورزی و ۲۰ درصد از درآمد حاصل از صادرات مواد خام است. در اجرای سیاست‌های

در این زمینه مورد توجه است. تقویت تولید و سرمایه‌گذاری در مناطق محروم، توسعه شهرک‌های صنعتی و مناطق ویژه، اصلاح ساختار مالیات اشخاص حقوقی که بتوانند سرمایه خود را در این مناطق بکار بگیرند و همچنین جذب و سرمایه‌گذاری خارجی و تقویت و تشویق صادرات و بحث توسعه صنعت گردشگری مورد توجه دولت جناب آقای روحانی است و اقدامات بسیار خوبی را در این زمینه شاهد هستیم.

بحث حمایت از تحقیق و پژوهش در جای‌جای این قانون دیده شده است به‌رحال، بحث افزایش معافیت مالیاتی شرکت‌های غیردولتی از ۸۰ درصد به مدت ۴ سال به ۱۰۰ درصد در مدت ۵ سال و تصدی معافیت مالیاتی این قانون به خدمات بیمارستانی، هتل‌ها و مراکز گردشگری است. افزایش دوره معافیت مالیاتی موضوع ۱۳۲ اصلاحی برای شهرک‌های صنعتی و مناطق ویژه که حدوداً اگر در مناطق غیر برخوردار و در شهرک‌های صنعتی صورت بگیرد. دقیقاً تا ۱۳ سال می‌توانند از امتیازات این قانون استفاده کنند. بحث اعطای معافیت مالیاتی صددرصدی در مناطق کمتر توسعه‌یافته و ۵۰ درصدی در سایر مناطق برای پس از اتمام معافیت مالیاتی که در صدر ماده ۱۳۲ به آن اشاره شده، مشروط بر اینکه جمع درآمد مشمول مالیات واحد در مناطق توسعه‌یافته تا ۲ برابر و در سایر مناطق معادل سرمایه ثابت پرداخت شده شرکت باشد. مشوق مالیاتی به سرمایه‌گذاری‌های انجام شده با مشارکت سرمایه‌گذاری خارجی، معافیت‌های مالیاتی پنجاه درصدی، به شرکت‌های خارجی که از طریق انعقاد قرارداد با واحدهای تولیدی داخلی اقدام به تولید با نشان معتبر را در کشور توسعه دهیم. بحث اعطای معافیت صددرصدی به درآمد ابزاری دفاتر گردشگری و زیارتی برای جذب گردشگر خارجی یا اعزام زائر به عتبات است و اعطای اعتبار مالیاتی برای هزینه‌های تحقیقاتی تا میزان ۱۰ درصد مالیات ابزاری است. بنابراین، در این قانون اختیارات بسیار وسیعی برای سازمان و نهادهای سرمایه‌گذار دیده شده است که قطعاً باید استفاده مفیدی شود تا بحث اقتصاد مقاومتی تحقق پیدا کند

و هم در جهت توسعه بخش‌های مختلف و مناطق کشور، بحث ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای در کشور بتوانیم اقداماتی انجام دهیم.

در ارتباط با بحث توسعه نظام اطلاعات مالیاتی، ما به‌طور مشخص دو مورد را داریم که در این زمینه، بحث ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم به استفاده از سامانه صندوق فروش است که در این زمینه، قوانین در دست تدوین است. هزینه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مؤدیان بابت خرید و نصب و راه‌اندازی صندوق، از مالیات قطعی شده آن‌ها، هزینه‌ها کسر خواهد شد. بخشودگی مالیاتی، معادل ۱۰ درصد، در سال ابتدای استفاده از این سامانه است. در این زمینه، باز جهت‌گیری سازمان امور مالیاتی بر این است که بتواند در برای شفاف‌سازی مالیاتی در استفاده افزایش انگیزه اصناف و مؤدیان که بتوانند اطلاعات دقیق و شفاف‌تری را ایجاد کنند و خوشبختانه با این کار باید شاهد کاهش فرار مالیاتی و افزایش شفافیت در کلیه فعالیت‌های اقتصادی کشور باشیم که بحث ماده ۱۶۹ مکرر اختیارات بسیار خوبی به سازمان امور مالیاتی در ارتباط و ایجاد استقرار پایگاه اطلاعاتی و عملکردی مؤدیان مالیاتی اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی در سازمان داده، کار بسیار عظیم و بزرگی باید صورت گیرد همکاری نهادهای اقتصادی در این زمینه، برای ما بسیار مؤثر است. سازمان ثبت‌احوال، سازمان ثبت‌اسناد، وزارت صنعت، معدن و تجارت وزارت راه و سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌هایی که در این زمینه، اطلاعات دقیق‌تری از مؤدیان دارند طبیعتاً هم باید در جهت پربار کردن و غنی کردن سامانه‌های خود ادغام کنند و هم برای اتصال این سامانه‌ها به پایگاه اطلاعاتی سازمان تا بتوانند برای شفافیت و امکان شناسایی مؤدیان جدید و در جهت راستی‌آزمایی اظهارنامه‌های مالیاتی و افزایش سطح کیفیت اطلاعات مؤدیان در نظام مالیاتی به ما کمک کنند. در شرایط جدید، با همان نگرش اعتمادسازی و نگرش اجرای قانون، قرار است که شناسایی و رسیدگی‌های مالیاتی بر اساس اظهارات مؤدیان باشد. طبیعتاً ما اظهارنامه مؤدیان را قبول خواهیم کرد

مگر ۱۰ درصد را که بر اساس اطلاعات، دارای ریسک بالایی هستند که در مورد آن‌ها دقیقاً حسابرسی بر مبنای ریسک صورت خواهد گرفت و سامانه هم به ما این اجازه را خواهد داد که اطلاعات موجود از مؤدیان با اطلاعات سایر بانک‌های اطلاعاتی باهم تطبیق داده شود و دقیقاً آن ۱۰ درصد از جامعه مورد هدف ما، از غنای اطلاعاتی که در سامانه سایر دستگاه‌ها و همچنین سامانه طرح جامع مالیاتی به وجود می‌آید تا بتواند هم به رسیدگی به وصول مالیات سرعت بدهد و هم کاهش فرارهای مالیاتی و هم افزایش کارایی نظام مالیاتی کشور را داشته باشیم.

بحث مربوط به ضمانت‌های اجرایی، بحث دقیقی است که خوشبختانه، در قانون پیش‌بینی‌های خیلی خوبی صورت گرفته است. همیشه یکی از نگرانی‌های جامعه این بود که خوب اگر ما فرار مالیاتی داشته باشیم، یا بخواهیم با متخلفین برخورد کنیم، ممکن است ابزار کافی در این زمینه نداشته باشیم. در قانون جدید، ۲۳ ابزار به‌طور مشخص دیده شده است و بحث جریمه‌هایی برای فراریان مالیاتی استفاده از قانون برای برخورد‌های کیفری با بدهکاران و فراریان مالیاتی در نظر گرفته شده است. شاید در این زمینه یک سؤال ایجاد شود که جامعه ما، جامعه‌ای است که ما باید به اطلاعات آن اکتفا کنیم و با این ادبیات با آن‌ها بحث نکنیم. ما بحثمان این است که درست است ادبیات ما، ادبیات اعتماد و قانون و قانون‌گرایی است و تمکین به اجرای قانون است اما طبیعتاً اعتقاد ما بر این است که عمده افراد جامعه راست‌گو و درستکار هستند و اطلاعات خود ارائه می‌دهند و ارتباطات آن‌ها مناسب است؛ اما افرادی هستند که تخطی می‌کنند و از راه‌های قانونی و غیرقانونی برای عدم پرداخت مالیات استفاده می‌کنند. طبیعتاً در این زمینه، برای این دسته از مؤدیان هم در زمینه مسائل مربوط به خصوصاً بحث‌های حسابرسی و گزارش‌های مالی، خیلی تکالیف خوبی دیده شده است و اینکه ما بتوانیم از طریق رسیدگی‌های دقیق‌تر به ارقام و اعداد دقیق مالیات برسیم و هم از این بابت که اگر کسانی امتناع کردند برخورد‌های دقیق

صورت گیرد.

در بحث ماده ۱۹۹ قانون در ماده ۲۷۲ در ماده ۲۵۵، ماده ۱۶۹ اشاره شده و دقیق تکالیفی را در زمینه ضمانت‌های اجرائی مالیاتی در نظر گرفته شده است. در بحث اصلاح ساختار و چابک سازی باز سه مورد ماده ۱۰۰ و تبصره‌های آن و ماده ۲۶۶ و تبصره ۲ و ماده ۲۱۹ در ارتباط با گسترش پایه‌های مالیاتی و ایجاد منابع جدید در نظر گرفته شده است، دو مورد داریم که بحث ماده ۵۴ مکرر است. طبیعتاً در شهرهای با بیش از ۱۰۰ هزار نفر جمعیت، واحدهای مسکونی خالی از سال دوم مشمول مالیات خواهند شد و بر مبنای مالیات بر اجاره املاک مشمول مالیات بر مستغلات مسکونی خالی خواهند شد که در این زمینه باید امیدوار باشیم که عرضه مسکن استیجاری افزایش پیدا کند و شاید با اجرای قانون شاهد کاهش اجاره‌بها باشیم و افزایش درآمدهای مالیاتی مورد توجه است. بحث ماده ۷۷ است که درآمد اشخاص حقیقی و حقوقی ناشی از ساخت و فروش هر نوع ساختمان مشمول مالیات درآمد مشاغل اشخاص حقوقی خواهد شد که به هر حال ثبت سفته‌بازی در بخش مسکن کاهش پیدا می‌کند و شاهد افزایش درآمد عدالت مالیاتی خواهیم شد. البته در این زمینه، سؤالاتی وجود دارد و بعضی از کسانی که در زمینه ساخت و ساز، خصوصاً شرکت‌ها سرمایه‌گذاری، نگرانی‌هایی دارند که در آیین‌نامه مربوط به ماده ۷۷ تلاش کردیم که نگرانی‌های این صنف را برطرف کنیم. خصوصاً بر این اساس که انشاءالله اگر در مراحل بعدی تصویب شود. همکاران ما در سازمان امور مالیاتی جهت‌گیری بر این است که اجرای این قانون را خصوصاً در ارتباط با آن دسته از املاک و ساختمان‌هایی شامل می‌شود که پروانه آن‌ها از ابتدای سال ۱۳۹۵ صادر می‌شود، شاید بخش عمده‌ای از نگرانی‌های موجود در این زمینه با همین یک تصمیم برطرف خواهد شد و تلاش هم کرده‌ایم که در این زمینه هم با وزارت مسکن و هم با سازندگان و انبوه‌سازان و شرکت‌های سرمایه‌گذاری بخش مسکن، هماهنگی‌هایی را به عمل آوریم که بتوانیم بالاخره به نحوی این قانون را اجرا کنیم که در سال‌های آغاز، مشکلی

را برای این بخش از فعالان اقتصادی کشور وجود نباید بحث تعدیل نرخ‌ها و رفع تبعیض‌های مالیاتی است که پنج مورد است. در ماده دو، از بحث‌هایی که معمولاً در جامعه می‌شود این است که آیا دامنه شمول مالیات بر همه مؤسسات و سازمان‌ها و ارگان‌ها و فعالان اقتصادی در کشور وجود دارد یا نه عده‌ای در این زمینه هم معافیت‌هایی را ما برای آن‌ها در نظر گرفته‌ایم و در دامنه وصول مالیات قرار نگرفته‌اند. خوشبختانه در ماده ۲ قانون در این زمینه صراحتاً اعلام کرده که به خصوص در تبصره ۲ ماده ۲ که در مورد درآمد ناشی از فعالیت‌های این دسته از بنیادها، مؤسسات و آستان‌ها که در بخش‌های تولیدی، بخش‌های معدنی، صنعتی، بازرگانی صورت می‌گیرد مثل سایر شرکت‌های و اشخاص حقوقی در جامعه باید، مالیات پرداخت نکنند و طبیعتاً ما در این زمینه شاهد گسترش چتر نظام مالیاتی بر فعالیت‌های اقتصادی نهادهای عمومی و بنیادها خواهیم بود که این فرآیند منجر به افزایش درآمدهای مالیاتی می‌شود. خصوصاً فلسفه اصلی این مصوبه برافزایش فضای رقابتی در اقتصاد و گسترش عدالت مالیاتی توجه دارد.

در ماده ۱۷، بحث اصلاح ساختار و تعدیل نرخ‌های مالیات بر ارث را داریم. در ماده ۴۵، بحث تعدیل نرخ حق تمبر و اوراق بهادار را داریم. نظیر حق تمبربرای و سفته از ۳ در ۱۰۰۰ به نیم در ۱۰۰۰ و تعدیل نرخ حق تمبر سهام و سهم شرکت از ۲ در ۱۰۰۰ به نیم در ۱۰۰۰ که در این زمینه باید ما به سمت کاهش هزینه مبادلات اقتصادی بردیم. کاهش هزینه مربوط به چک‌های برگشتی و جایگزینی سفته به جای چک، از جهت‌گیری‌هایی است که مورد نظر جناب آقای دکتر سیف رئیس کل بانک مرکزی، هم هست که دقیقاً سفته در نظام بانکی جایگزین چک شود. بحث بهبود فضای کسب و کار و توسعه سرمایه‌گذاری و ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری برای فعالان اقتصادی، طبیعتاً از آثار مربوط به این ماده از قانون است. برای رفع تبعیض مالیاتی بین حقوق‌گیران فعال در بخش دولتی و افزایش عدالت مالیاتی، فعالیت‌هایی صورت گرفته کلاً تعیین نرخ حقوق به

بحث مربوط به

ضمانت‌های اجرائی،

بحث دقیقی است که

خوشبختانه در اصلاحیه

قانون مالیات‌های مستقیم

پیش‌بینی‌های خوبی

صورت گرفته است

۲ طبقه ۱۰ درصدی و ۲۰ درصدی برای کلیه حقوق‌گیران اعم از دولتی و غیر و دولتی است که در قوانین قبلی و قانون بودجه هم داشتیم ولی اینجا به شکل دائمی در قانون دیده شده است.

اصلاح ساختار رو تعدیل و یکسان‌سازی نرخ مالیات حقوق و کلیه افراد، بحث کاهش نرخ نهایی مالیات از ۳۵ درصد به ۲۵ درصد که در جهت و خواست دولت است برای کاهش تورم و خوشبختانه برای کنترل نقدینگی و کاهش تورم شاهد موفقیت‌هایی بودیم. در این زمینه، اقدامات مؤثری در خصوص ارتقای فرهنگ مالیاتی و خود اظهاری، صورت گرفته است.

بحث سهولت اجرای قانون، ایجاد ارتباط بین سازمان و مؤدیان به شکل شفاف و روشن و قانونی و همچنین جهت‌گیری موجود در سازمان برای اینکه ما سازمان امور مالیاتی را به سازمانی چابک، سالم و پاک دست تبدیل کنیم طبیعتاً هر چه شفافیت مالیاتی افزایش پیدا کند، نظام اداری ما هم سالم‌تر خواهد شد برای سلامت و ارتقای آن برنامه‌هایی را هم‌زمان با اجرای این قانون در دستور کار داریم و هدف ما در شرایط جدید مالیاتی این است که بتوانیم با اتکای به جامعه و تقویت روح اجتماعی که می‌توانیم بر بخش‌ها مختلف داشته باشیم خصوصاً اینکه سازمان مالیاتی، یک سازمان صرف مالی نمی‌دانیم، سازمانی است که با جنبه‌های اقتصادی و با عموم جامعه سروکار دارد. قطعاً به این سمت خواهیم رفت که خود را اصلاح کنیم.

نگرش‌هایمان را اصلاح کنیم. نگرش‌ها، نگرش‌های جامعه‌گرا باشد نگرش‌هایی

مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر جدید احتمال پنهان ماندن درآمدهای مؤدیان مالیاتی نسبت به قبل بسیار کاهش یافته است. از طرفی با توجه به ضمانت‌های اجرایی موضوع مواد ۲۷۴ تا ۲۷۷ جدید که عدم ارائه اطلاعات را به‌عنوان جرم مالیاتی اعلام و مجازات‌های مهمی برای آن در نظر گرفته‌اند، قطعاً از یک طرف تمکین داوطلبانه مؤدیان مالیاتی و از طرف دیگر اعتماد دستگاه مالیاتی به مؤدیان، افزایش خواهند یافت.

اقتصاد کشور و فعالان اقتصادی و بطور کلی مؤدیان مالیاتی انتظار بحقی دارند که مالیات‌ها بر اساس قوانین تعیین و ضمن ارائه حداکثری خدمات الکترونیکی، آرامش لازم در فعالیت روزمره و اعتماد، ارتباط و احترام مناسب بین دستگاه مالیاتی و مؤدیان مالیاتی برقرار گردد.

فرشید فریدونی
حسابدار رسمی

چار چوب نظری مالیات ستانه و بررسی تطبیقه آن با اصلاحات سال ۱۳۹۴

مالیات و مالیات ستانی بر همه جنبه‌های زندگی موثر است و از آنجا که مالیات موضوعی بین رشته‌ای است، لذا دامنه‌ای گسترده دارد، با این توضیح می‌توان گفت، درک مفهوم مالیات متناسب با درک از علوم مربوط متغییر است به نحوی که آلبرت

که میزان مالیات وصولی در جامعه ما نسبت به ظرفیت بالقوه آن، ناچیز و عدم شفافیت فعالیت‌های اقتصادی و نبود فرهنگ مالیاتی، از جمله عواملی هستند که وصول مالیات را دشوار می‌کنند. نیاز به رفع مشکلات پیشگفته و افزایش درآمد مالیاتی و بازنگری در نظام مالیاتی کشور ضرورت ویژه و لذا طرح جامع مالیاتی برای اصلاح ساختار نظام مالیاتی و اتوماسیون آن عملیاتی شد.

طرح جامع مالیاتی با حضور شرکت‌های داخلی و خارجی چون دیلویت کانادا و بول فرانسه، با بیش از ۳۲ پروژه، قصد دارد تحول لازم در نظام مالیاتی کشور را ایجاد کند. افزایش رضایتمندی مؤدیان، کاهش هزینه‌های وصول مالیات و افزایش درآمدهای مالیاتی از اهداف اصلی این طرح می‌باشند. از کلیدی‌ترین پروژه‌های طرح جامع می‌توان پروژه‌های نرم افزار سیستم مالیات یکپارچه، اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم، ایجاد پایگاه اطلاعات مالیاتی و ارتباط با ذینفعان، استاندارد سازی و مهندسی مجدد فرآیندها و انتخاب برای حسابرسی بر مبنای ریسک را نام برد.

یک پروژه مهم طرح جامع همان اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم بود که ضمن ایجاد بستر حقوقی لازم برای اجرای مالیات الکترونیکی با اهدافی چون تسهیل و ساده سازی فرآیند اخذ مالیات، کاهش نرخ‌های مالیاتی و هدمند سازی معافیت‌های مالیاتی، اختیارات و الزامات ایجاد پایگاه اطلاعات مالیاتی، رفع تبعیض و یکسان سازی مالیات‌ها و ضمانت‌های اجرایی مناسب، انجام شد. در اجرای طرح جامع مالیاتی تمام امور مالیاتی حول محور مؤدی و با سیستم مالیات یکپارچه فارغ از نوع و منبع مالیات عملیاتی خواهد شد. اظهارنامه مؤدی و اسناد ومدارک ملاک اصلی تعیین مالیات خواهد بود. با توجه به نتایج اجرای طرح مبنی بر شفافیت ایجاد شده در اطلاعات مالیاتی و عملکرد دستگاه مالیاتی، انتظار می‌رود ضمن افزایش رضایتمندی مؤدیان مالیاتی شاهد گسترش عدالت مالیاتی و افزایش درآمدهای این بخش باشیم.

قانون جدید و به تبع آن سیستم‌های اطلاعاتی و نرم افزاری به گونه‌ای در کنار هم قرار گرفته‌اند که حسب الزامات

باشد که حقوق مؤدیان را به‌طور کامل در نظر بگیریم و امید داریم که این قانون و قوانین دیگری که برای خدمت مناسب‌تر به مردم صورت می‌گیرد بتواند گره‌ای از مشکلات اقتصادی کشور را باز کند و بتواند رابطه معنادار و مثبتی را بین مردم و دولت برقرار کند.

این دولت واقعاً تلاش کرده و در سال‌های اخیر نشان داده است که از هدف‌های آن، علاوه بر بحث اعتمادسازی در عرصه جهانی، این است که در درون هم برای توسعه همه‌جانبه، خصوصاً برای تقویت ابعاد اجتماعی و سیاسی حرکت کند.

حسین وکیلی

چشم انداز طرح جامع مالیات با تأکید بر مواد ۱۶۹، ۱۶۹ مکرر و ضمانت‌های اجرایی مربوط

برای هر اقتصادی، آنچه مهم است و چرخ‌های اقتصاد را به حرکت در می‌آورد «درآمدهای» آن اقتصاد است. همانطور که مقام معظم رهبری، درآمدهای نفتی را به پول مفت نفت تعبیر فرمودند درآمدی است که همیشگی و پایدار نیست. درآمد مالیاتی معروف به درآمد پاک، علاوه بر تأمین درآمد دولت، از مهم‌ترین ابزارهای سیاست‌گذاری مالی برای کنترل و توزیع عادلانه درآمد در جامعه است. یک بررسی ساده نشان می‌دهد

● افزایش ریسک عدم پرداخت مالیات قانونی و حقه از طریق برقراری جرائم مادی و معنوی

● تاکید به مالیات‌گیری از طریق مالیات در منبع به عنوان یک روش ساده و قابل اجرا در مالیات‌ستانی.

سعید جمشیدی فرد
نائب‌رئیس شورای عالی جامعه حسابداران رسمی
مسئولیت‌های حسابداران، حسابرسان
و مدیران در مواجهه با اصلاحیه

کاهش اتکای بودجه به عواید حاصل از نفت و گاز و ارتقای جایگاه مالیات‌ها در تامین مالی دولت از جمله اهداف مورد تاکید در لایحه پیشنهادی دولت در مقدمه لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم بود که با وجود تشدید مشکلات اقتصادی، رکود فعالیت‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی پس از تقدیم لایحه در زمان تصویب در مجلس نیز مورد توجه قرار گرفت. از برنامه سوم توسعه که سازمان امور مالیاتی تاسیس شد، سازمان موظف به اصلاح نظام مالیات‌ستانی و اجرای طرح جامع مالیاتی گردید؛ طرحی که ابعاد گسترده و متعدد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری را در بر داشته و وعده پیاده‌سازی کامل آن از این برنامه به آن برنامه و در آخرین آن در اصلاحیه مصوب تا سه سال دیگر برقرار است. از سوی دیگر، اجرای طرح جامع مالیاتی مستلزم اصلاح

بستر قانونی برای تحقق

ارکان سه‌گانه و چرخه

مطلوب مالیات‌ستانی

به‌ترتیب خوداظهاری،

بانک اطلاعاتی و ضمانت

اجرا فراهم شده است

اولاً بتواند مالیات‌گیری را در محور فلسفه و نظریه مالیاتی قرار دهد و حفظ کند و ثانیاً این الزامات به عنوان زیر بنای مالیات‌گیری در قوانین، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مالیات‌گیری مورد عمل و اجرا قرار گیرند و نهایتاً این چارچوب نظری به عنوان بسته‌ای الزام آور، حاوی نکاتی باشد که بوسیله قانونگذار و به منظور تحقق فلسفه مالیات‌ستانی به کار رود.

بدیهی است که مالیات و مالیات‌گیری، مهمترین کارکرد دولت در تامین منابع خواهد بود که این کارکرد مهم، تحت تاثیر نحوه کاربرد الزام آور چارچوب نظری در قانونگذاری خواهد بود.

نکات زیر از مصادیق چارچوب نظری مالیات‌ستانی است:

● تشخیص مالیات، موضوع حاکمیتی و قابل تفویض با اشخاص ثالث نیست.

● معافیت‌های مالیات بر درآمد (مالیات نگرفتن) صرفاً باید براساس صرفه جویی در هزینه‌های دولت برنامه ریزی شوند.

● هزینه بهره با رویکرد مصرف منابع مورد پذیرش قرار گیرد نه منبع آن.

● معافیت مالیات بر درآمد بر اساس ظرفیت‌های اقتصادی و حفظ قدرت خرید مصرف‌کننده در راستای الگوی مصرف خانوار باشد.

● طراحی نرخ‌های مالیات بر درآمد/ دارایی/ ثروت به ترتیبی انجام شود که درآمد، پایین‌ترین نرخ و ثروت، بالاترین نرخ مالیاتی را داشته باشد.

● طراحی معافیت و نرخ‌های مالیات بر درآمد حقوق به ترتیبی باشد که اهداف توزیعی به نحو مطلوب رعایت گردد.

● برقراری رقابت اقتصادی در بخش‌های مختلف اقتصادی

انیشتین گفت: «فهم و شناخت مالیات بر درآمد، سخت‌ترین کار دنیاست.»

آنچه در تجزیه و تحلیل مفهوم مالیات بین جوامع بشری و منطبق با رفرنس‌های علمی، اقتصادی و فرهنگی جهان، مشترک به نظری می‌رسد: اجباری بودن، تحمیلی بودن و نهایتاً «ناخوشایند بودن» مالیات بین جوامع مختلف است، به نحوی که فرهنگ لغات آکسفورد، مالیات را پرداخت سهم اجباری به دولت از محل اموال، درآمد، کالا و معاملات می‌داند.

اما چگونه است که با این سطح از ناخوشایندی برای جوامع، دولت‌ها می‌توانند سهم با اهمیتی از منابع عمومی (بودجه) را از محل این منابع تحمیلی و اجباری تأمین کنند، الزاماً پاسخ به این سوال مستلزم انجام تحقیقات میدانی است، بررسی‌های مقایسه‌ای و مطالعات در سایر کشورها نشان می‌دهد دو عامل کلیدی در تأمین در آمدی دولت از محل مالیات نقش محوری بازی می‌کند.

الف - کاربرد گسترده مفهوم چارچوب نظری مالیات‌ستانی در طراحی مقررات مالیاتی

ب - بالا بردن ریسک عدم پرداخت مالیات در موعد مقرر، به نحوی که این ریسک توسط افراد جامعه پذیرش نشود.

چارچوب نظری مالیات‌ستانی را می‌توان محصول فلسفه و نظریه مالیات‌ستانی دانست. این نظریه‌ها، اغلب با کار اقتصاد دانان کلاسیک و از همه مشهورتر آدام اسمیت آغاز شد. این نظریه‌پرداز بزرگ به مفاهیمی از جمله انصاف، قطعیت، راحتی و اثر بخشی به عنوان زیر بنای فلسفه مالیات‌ستانی اشاره داشته است.

تحقق فلسفه مالیات‌ستانی و پوشش اهداف مالیات، در قالب ارائه و درک الزاماتی خواهد بود که تحقق این الزامات نهایتاً منجر به کاهش اثرات ناخوشایندی آن خواهد شد، آنچه به عنوان نکات محوری در این خصوص قابل ذکر است این است که مفهومی با عنوان «چارچوب نظری مالیات‌ستانی» از موضوعات کلیدی در فرآیند مالیات‌ستانی محسوب می‌گردد. به بیان بهتر، چارچوب نظری در برگیرنده همه الزاماتی خواهد بود که

**مالیات يك نوع
هزینه اجتماعی است
که شهروندان به دولت
پرداخت می کنند تا
دولت برنامه های
توسعه ای و وظایف
حاکمیتی خود را به
نحو شایسته انجام و در
قبال آن باید پاسخگوی
شهروندان باشد**

قانون مالیات‌های مستقیم بوده که از جمله بتواند توسعه اطلاعات اقتصادی و شفاف جریان مبادلات اقتصادی و تجاری را بوجود آورد تا قانونا راه اندازی بانک‌های اطلاعاتی، امکان دسترسی هدفمند به سامانه‌های اطلاعاتی دیگر، مکلف نمودن اشخاص حقیقی و حقوقی به تبادل اطلاعات با سامانه‌های ذریبط را فراهم نماید. بر این اساس، احکامی در خصوص سامانه‌ها و بانک‌های اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مودیان، ثبتی شرکت‌ها و مدیران آنها، ثبت اسناد و املاک و دسترسی به سامانه‌های دیگر برای سازمان امور مالیاتی مهیا گردیده است.

بر اساس مفاهیم مالیاتی و اهداف مورد نظر در اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم، در پی استقرار طرح جامع مالیاتی و فراهم شدن محتوای اطلاعاتی آن، لازم است ضمانت‌های اجرای قوی برای نیل به اهداف مقرر پیش‌بینی شود. از اینرو، در جای جای اصلاحیه و بطور مشخص طی مواد ۲۷۴ الی ۲۷۹ مصادیق جرم مالیاتی، مجازات‌های مربوطه، تشکیل دادرسی و دادگاه‌های مالیاتی و حدود دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی به قانون وارد شد. به تبع ضمانت‌های اجرایی اداری، مدنی و کیفری اصلاحیه، مسئولیت‌هایی به عهده، حسابداران، حسابرسان، مؤسسات حسابرسی، ماموران مالیاتی، کارکنان بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری گذاشته شده است؛ جرم و مجازات‌ها و مسئولیت‌هایی که در طیف گسترده‌تر و با شدت بیشتری در بسیاری از قوانین مالیاتی کشورهای پیشرفته جاری است. بنابراین، می‌توان گفت که بستر قانونی برای

تحقق ارکان سه گانه و چرخه مطلوب مالیات ستانی به ترتیب خود اظهاری، بانک اطلاعاتی و ضمانت اجرا فراهم گردیده ولیکن سوالات، ابهامات و نگرانی‌های مهمی در آستانه اجرای قانون از ابتدای سال ۱۳۹۵ مطرح است که باید به آن پاسخ داد و در صدد رفع آن برآمد که: با برقراری ضمانت‌های اجرایی و وجود بانک‌های اطلاعاتی از یک سو و در نظر گرفتن فرجه قانونی مجدد تا سه سال برای استقرار کامل طرح جامع مالیاتی از سوی دیگر، چرخه مالیات ستانی لنگ نخواهد زد؟ با گستردگی اختیارات سازمان امور مالیاتی، آیا ساختار عملیاتی، اجرایی و نیروی انسانی سازمان مهیای انجام مأموریت‌های جدید هست؟ و آیا مسئولیت‌های مقرر در لایحه ساختار اجرایی و سنتی سازمان امور مالیاتی مفاهیم حقوق کیفری را تامین می‌کنند؟

**غلامحسین دوانی
حسابدار رسمی**

**چالش‌های اصلاحیه قانون اصلاحیه قانون
مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۰**

قانون مالیات‌های هر کشوری به مثابه مهمترین قانون حاکمیتی بعد از قانون اساسی تلقی می‌شود. مالیات یک نوع هزینه اجتماعی است که شهروندان به دولت پرداخت می‌کنند تا دولت

برنامه‌های توسعه‌ای و وظایف حاکمیتی خود را به نحو شایسته انجام و در قبال آن باید پاسخگوی شهروندان باشد. مقررات اجرائی این قانون منبعث از قانون مالیات‌ها بوده و مقررات اجرائی شامل آئین‌نامه، دستورالعمل و بخشنامه‌ها نمی‌تواند فراتر از قانون باشد. متأسفانه از اولین ادوار قانونگذاری، فرآیند تدوین قانون مالیات‌ها به‌طریق بوده که پس از تصویب هر قانون، مجری قانون (سازمان مالیاتی) در فرآیند اجرائی عملاً خود از طریق دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های مغایر قانون، وضع قانون می‌نماید که سرانجام آن ابطال بسیاری از بخشنامه‌های مالیاتی توسط دیوان عدالت اداری است. مالیات، پاسخگوئی و شفاف‌سازی ارکان یک نظام مالیاتی کارآمد تلقی می‌شوند و هرگونه مالیات‌ستانی بدون توجه به این مهم عملاً مانعی در اجرای فرآیند وصول و مالیات‌گریز می‌گردد. از دیدگاه حسابداران رسمی، مالیات و مالیات‌ستانی صرفاً در یک راهبرد فرهنگ مالیاتی، اجرای درست مالیات ستانی مبتنی بر عدالت مالیاتی استوار است. مهمترین ایراد مطروحه به نحوه اجرای سازمان مالیاتی و صدور مکرر بخشنامه‌های مغایر قانون و سردرگمی مؤدیان مالیاتی در احراز حقوق مالیاتی می‌باشد. عدم تدقیق در فرآیند قانونگذاری، فقدان یک راهبرد بلندمدت، بخشی‌نگری، عدم استفاده مطلوب از ابزار مالیاتی به‌عنوان یکی از راهکارهای اصلی مالیاتی در جهت دادن به برنامه‌ها و اولویت اقتصادی دیرگاهی است به‌عنوان «چشم اسفندیار» کارکرد نظام مالیاتی به شمار می‌رود به طوری که وزارت امور اقتصادی و دارایی وظیفه اقتصادی خود در بستر مالیات‌ستانی خلاصه کرده است. از دیگر نکات ضعف با اهمیت قانون مالیات‌ها روزآمد نبودن بسیاری از مواد آن با فرآیند جهانی کسب و کار، نادیده انگاشتن مفاهیم جدید کسب و کار نظیر کاربرد رایانه‌ای مدارک، مشارکت‌های خاص حسابداری، مشارکت‌های حقوقی مدنی، تلفیق و مغایرت، برخی از استانداردهای IFRS... می‌باشد که باعث گردیده نظام مالیاتی به‌عنوان یکی از موانع گسترش مبانی کسب و کار جهانی در ایران معرفی شود.